№ 135 ԿԻՐԱԿԻ 22 ՅՈՒՆԻՍԻ

1914
ՔԱՌԱՍՈՒՆԵՐԵՔԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԿԻՐԱԿԻ 22 ՅՈՒՆԻՍԻ № 135

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի. կէս տարվանը և 7 ամսվանը 6 ռուբլի. ամսական 85 կոպ.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում է խմբագրատանը.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Соломоновская ул., № 21.
Tiflis, Rédaction „Mschak"
Խմբագրատան տելեֆոն № 2—53.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից)
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 20—10 կոպ.
Տպարանի տելեֆոն № 67.

ՀԻՄՆԱԳԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՄՇԱԿԻ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԻ ԿՈՂՄԻՑ

խնդրվում է այն բաժանորդներին, որոնք վճարել են տարեկան բաժանորդավճարի կէս մասը, ուղարկել նաեւ երկրորդ մասնավճար **5** *ռուբլին, որպէսզի թերթի առաքման գործում յուլիսի 1-ից ընդհատում տեղի չունենայ:*

Տարեկան բաժանորդավճարը լրացնողները կը ստանան նաեւ խոստացված ՊՐԷՄԻԱՆ:

Ներսիսեան Հայոց Հոգեւոր Դպրոցի Հոգաբարձութիւնը սրտաբուղ յայտարարում է, որ իր խնամքին յանձնված դպրոցի համար առաջիկայ 1914/15 ուսումնական տարվանից հրաւիրվում է մասնամասնական տարրական մանչուկներ ուսուցիչ, բարձրագոյն կրթութեամբ, որ աւանդելու է հանրահաշիւ II դաս. 4 և V դ. 2, երկրաչափութիւն V դ. 2, թուաբանութիւն I դ. 8 և բնագիտութիւն 3-դ պատ. 2 և 4-դ պատ. 4, ընդամենը 22 դաս։ Դասապէսը առաջին 12 դասի համար 80-ական ռուբլի, 4 դասի համար 70-ական ռուբլի և 6 դասի համար 60-ական ռուբլի։ Բացի դրանից գրաւորների համար արվում է վարձատրութիւն տարեկան 126 ռ.։ Այս հաշվով հրաւիրվող ուսուցիչը կը ստանայ տարեկան 1720 ռուբլի։

Խնդիրները ուսման դիպլոմների հետ միասին ուղարկել մինչև օգոստոսի 1-ը այս հասցէով. Тифлисъ, Попечительству Армянской Нерсисянъ Семинаріи.
(22, 27, յուլ. 2) առ. 624. 4—2

Թիֆլիսի Մարիամեան-Յովհ. օրիորդաց դպրոցում առաջիկայ 1914—1915 ուսումն. տարվայ համար ընդունելութիւն կայ Բ. դասարանում և սահմանափակ թվով Գ. ու Դ. դասարաններում։

Խնդիրներ ընդունվում են դպրոցում մինչև օգոստոսի 25-ը։ Խնդրի հետ պէտք է ներկայացնել ծննդեան վկայականը։
Հոգաբարձութիւն
(4.) առ. 596. 2—2

Ներսիսեան Հայոց Հոգեւոր Դպրոցի Հոգաբարձութիւնը սրտաբուղ յայտարարում է, որ իր խնամքին յանձնված դպրոցի համար առաջիկայ 1914/15 ուսումնական տարվանից հրաւիրվում է մինչեւ 40 տարեկան մանչուկ ուսուցիչ կամ ուսուցչուհի, որ աւանդելու է հայոց նոր լեզու 3-դ պատ. 6 դաս և 4-դ պատ. 12 դաս, ընդամենը 18 դաս։ Այդ դասերի համար հաշված դասապէսը 50-ական ռուբլի, կը տրվի հրաւիրվող դասատուին վարձատրութիւն տարեկան 900 ռ. և գրաւորների համար 120 ռ., ընդամենը 1020 ռուբլի։

Խնդիրները ուսման վկայագրերի հետ միասին ուղարկել հոգաբարձութեան մինչև օգոստոսի 1-ը այս հասցէով. Тифлисъ, Попечительству Армянской Нерсисянъ Семинаріи.
(22, 27, յուլ. 2) առ. 623. 4—2

КИНОПЛАСТИКОНЪ
— и ли —
ТЕАТРЪ ИСКУССТВЕННЫХЪ ЛЮДЕЙ
Михайловскій пр., № 163
Кинопластическія картины демонстрируются БЕЗЪ ЭКРАНА на освѣщенной сценѣ.
22, 23 и 24 Іюня
Большая и интересная программа 2800 метровъ.

КИНОПЛАСТИКОНЪ:
Титанія
Арія изъ оперы „Миніонъ" и много другихъ подробностей въ программахъ.
ВСѢ картины демонстрируются подъ музыку концертно-вѣнскаго ОРКЕСТРА.
Начало въ воскресные и праздничные дни въ 6 ч., а въ будніе въ 7 ч. веч.
Картины демонстрируются въ саду.

КИНЕМОТОГРАФЪ:
Въ туманѣ чувства
Современная драма въ 3-хъ частяхъ.
Старый мужъ
Комедія.
ДИРЕКЦІЯ
632. 1—1

Հալաբարի Սպառողական Ընկերութեան անդամները հրաւիրվում են երկրորդ
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ,
որը կայանալու է կիրակի, յունիսի 22-ին, առաւօտեան ժամը 11-ին Հալաբարի Հատուկական Ժամերային Ակումբում։
Օրակարգի խնդիրն է՝ յունիսի 15-ին կայացած առաջին ընդհանուր ժողովի շարունակութիւնը։
ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
(4.) առ. 626. 2—2

ԿՆՈՒԹԻՒԿԱՆ ԵՒ ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ
ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
Ռտիշչեվսկայա 13, տելէֆոն 4—21.
Ընդունելութիւն թէ կանացի և թէ մանրի, նոյնպէս և վիրաբուժութիւն կրթիչ ունեցող մնայուն (стаціонаръ) հիւանդների (բացի վարակիչ և հոգեկան հիւանդութիւններից) վաղօրոք գրվելու պայմանով։
Ընդունելութիւն կանացի հիւանդ. ամեն օր՝ ժ. 11—12 առ.։
Հիւանդանոցի բժիշկները
Ա. Ա. Յարութիւնեան
Ն. Ն. Վեսելովզորով
Վ. Ա. Զակրժեվսկի
Ի. Գ. Կալամկարեան
Ա. Ա. Նովիցկի
Գ. Ն. Տէր-Սերսէսեան
Ա. Ր. Փիշէր
Ս. Պ. Շահպարոնեանց
(հ.կ.) առ. 868. 100—65

ԴՕԿՏՕՐ
Ա. Դ. ՇԱՀԲԱԶԵԱՆԸ
ԲԵՐԼԻՆՈՒՄ
Ասիտենտ Բերլինի համալսարանի Charité հիւանդանոցի
Շարունակում է ընդունել Գերմանիա դիմող հիւանդներին և խորհրդակցութիւններ է կազմում մասնագետ-պրոֆեսորների հետ։
Նոր հասցէն՝ Берлинъ, Фридрихштрассе 133 a. Телефонъ Норденъ 34—69. Berlin, Friedrichstr. 133 a.
(օ. մ.) առ. 391. 100—23

ԲԺԻՇԿ
ԼԵՒՈՆ ԱԹԱԲԻԿԵԱՆ
Յունիսի 10-ից մինչև օգոստոսի 20-ը
ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ Է
ՇՈՒՇԻ
Հօրիս-Մելիքեան փողոց, սեփ. տուն։
(ե. հ. կ.) առ. 578. 10—6

ԽԱՐԿՈՎ
Չերնոզեմովսկայա 7—9, տել. 925.
ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
Ջղային հիւանդների, ապաքինվածների, հոգեկան հիւանդների և ալկոհոլիկների համար, հիմնված պրոֆ.-դոց. ՏՐՈՒՏՈՎՍԿԻԻ նախաձեռնութեամբ։ Ցատուկ բաժանմունք Ջղային, չը զարգացած և կակազ երեխաների համար։ Բաղիս-բէնոգէնո-էլեքտրաբուժական կաբինէտ (պօդագրա, յօդացաւ, շաքարախտ, չաղութիւն, սեռակ. թուլութիւն, ողնուղեղի հիւծումն և ա.)։ Վճարը 90-ից մինչև 210 ռուբլի ամսական։
Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
Ա. Պ. ԲԱՊՊԵՊՈՐՏ
առ. (Մ. 225739)

ՆԿԱՐԻՉ
Ա. ՖԷԹՎԱՃԵԱՆԻ
ԱՆԻՒ ԱԼԲՈՄԸ
գունատիպ
Լոյս տեսած Վիէննայի Գռաֆիչէ Քունստ Ինդուստրի Գայսերական Ընկերութեան տպարանում։
ԾԱԽՎՈՒՄ Է Թիֆլիսում մեծաքանակ—Մատիենեանցի խանութում (Մադաթեան կղզի). իսկ հատով—«Պլան է նուար» խանութում և «Դուտշենբերգ» գրավաճառանոցում։ Գինը—հատով՝ 1 ռ. 20 կ., մեծաքանակ գնողներին զեղչ 30%.
(4.) առ. 122. 25—19

ԲԺԻՇԿ
Տ. ՄԱԿԱՐԵԱՆ
Մասնագետ վեներական, միզասեռական՝ կաշուի և սիֆիլիս հիւանդութիւնների, մայիսի 15-ից մինչև սեպտեմբերի 1-ը վերսկսեց հիւանդների ընդունելութիւնը
ՊԵԱՏԻԳՈՐՍԿՈՒՄ
Верхній бульв., д. Зиналовой.
(օ. մ.) առ. 547. 12—8

ՑԻՐԿ
Փ. ԻԻՊԱՏՕՎԻ
Այսօր, կիրակի, յունիսի 2՝-ին տեղի կունենայ տոնական երկու խաղ ներկայացում։ Երեկոյեան տեղի կունենայ ցիրկի վարչակազմը դիրեկտոր Փ. Իպատովի բենեֆիսը։ Ներկայացման խաղը ծրագիր՝ բաղկացած ընտիր ծրագիրներից։ Երեկոյեան ի պատիւ ցիրկի յարգելի դիրեկտորի մասնակցում է ամբողջ խումբը ասնց բացառութեան։ Այսօր բազմաթիւ նորոյթներ։ Եգիպտացի Ալիի երկրորդ գատրօլը։ Կարգացէք ծանուցագրերը։ Ցիրկը խաղը ներկայացում յատկապէս երեխաների և աշակերտութեան համար։ Կը մասնակցէ նաև Ալին։ Ցեր. ներկ. սկիզբը ժամը 2-ին։ Ագդ.—Վաղը տեղի կունենայ միջազգային ըմբշամարտ, որ կազմակերպել է ցիրկի դիրեկտորը։
629. 1—1

ԲԺԻՇԿԱՊԵՏ
Մ. Ի. ՄՈՒՐԱԴԵԱՆ
(Ասպիտենեն Բերլինի պրոֆ. Պոզնէրի)
ԱՐԴԷՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁ Է ԲԵՐԼԻՆԻՑ և մայիսի 1-ից ընդունում է հիւանդներին ՊԵԱՏԻԳՈՐՍԿՈՒՄ։ (Կովկասեան հանքային ջրերում)։
Հասցէն՝ Пятигорскъ, Елизаветинская ул. д. Архипова, за соборомъ.
(4. հ.) առ. 104. 50—38

ԲԺԻՇԿ
Շուշանիկ Նաբարեան
կանանց հիւանդութիւնների և մանկաբարձութեան մասնագէտ, տեղափոխվելով հանքային ջրերը՝ Պեատիգորսկում և Էսէնտուկում մայիսի սկզբից ընդունում է հիւանդներ։
Հասցէն՝ Пятигорскъ, за соборомъ, Елизаветинская ул. առ. (հ.հ.կ.) д. Архипова. 458. 25—19

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ

—o—

ՊՕՂՈՍ ՆՈՒՊԱՐ-ՓԱՇԱՆ ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳՈՒՄ

—

Պետերբուրգ, 16 յունիսի

Ամսիս 12-ին Պողոս-փաշա Նուպար Պետերբուրգ եկաւ յատկապէս արտաքին գործերի մինիստրի հետ տեսնվելու համար հայոց հարցի մասին. ինչպէս յայտնի է, յունվարի 26-ին ռուսաց Կ. Պոլսի դեսպանի—որ գործում էր յանուն մեծ պետութիւնների—և Բ. Դրան միջև ստորագրված էր բարենորոգումների ծրագիրը, որի հիման վրա 2 ընդհանուր քննիչ էին նշանակված 7 նահանգներում բարենորոգումների գործադրութեան վրա հսկելու համար։ Երբ այս քննիչների (Հոֆ և Վէստենէնք) և Բ. Դրան միջև իրանց պաշտօնավարութեան պայմանագիրը կապվեց, թիւրք կառավարութիւնը յաջողել է այնպիսի պայմաններ մտցնել, որոնք զգալի կերպով սահմանափակում էին քննիչների իրաւունքները, որով և ծրագրի հսկողութեան վերաբերեալ մասը կրցնում էր գրեթէ իր ոյժը։ Վերահսկիչներն ստիպվել էին ստորագրել այսպիսի պայմանագիր, շնորհիւ դեսպանական մարմնի ցոյց տուած անտարբերութեան կամ անհոգութեան։ Սակայն այս խնդրով հետաքրքրվող շրջանները անմիջապէս զգացել էին ծրագրին տրված հարուածը և միջոցներ էին ձեռք առել դրա դէմ։ Ըստ այնմ էլ Պողոս-փաշա Նուպար, որ մեկնել էր իր բնակավայրը՝ Եգիպտոս, վերադարձաւ և վերսկսեց իր գործունէութիւնը, ըստ կարելւոյն դարմանելու համար կատարված սխալը։ Նա ներկայացել էր Բերլին և Պարիզ և այնտեղ յուսալից խոստումներ էր առել։ Բայց խնդրի ամբողջ ծանրութիւնը դնվում էր Պետերբուրգում, որովհետև թէ Բերլինում և թէ Պարիզում վստահացել էին, թէ իրանց կողմից հարկ եղած դիւանագիտական աջակցութիւնը ցոյց կը տան։ Պողոս-փաշա վերահսկիչների հետ Պարիզում երկարօրէն տեսնվելուց յետոյ եկել էր Պետերբուրգ, ուր նրան անմիջապէս ընդունեցին մինիստրութեան մէջ, և հետեւեալ օրն իսկ մինիստր Սազոնով երկար ունկնդրութիւն շնորհեց։ Այս երկարատև տեսակցութեան մէջ բարեբաղդաբար ամեն ինչ հարթված է և Պողոս-փաշա պաշտօնական հաւաստիացումն է ստացել, թէ ռուսական կառավարութիւնը չի շեղվի իր մինչև այժմ բռնած դիրքից հայկական խնդրում, և պիտի շարունակէ պահանջել յունվարի 26-ի ծրագրի անվրէպ և ամբողջական գործադրութիւնը, անտես անելով վերոյիշեալ մասնաւոր պայմանագրի մէջ մտցված շեղումները։ Պողոս-փաշա Նուպար կատարելապէս գոհ էր թէ իր տեսակցութեան արդիւնքից և թէ իրան ցոյց տրված պաշտօնական ընդունելութիւնից, և նա երէկ երեկոյեան մեկնեց ուղղակի Պարիզ։ Նա որոշած է ամենամեծ ուշադրութեամբ հետեւել իրերի ընթացքին, որպէսզի անմիջապէս դարձեալ հարկ եղած դիմումներն անէ՝ եթէ հանգամանքները պահանջեն, մինչև որ բարենորոգումներն իրօք սկսեն գործադրվել։ Երկու վերահսկիչներից մէկն արդէն հասած պիտի լինի Կ. Պոլիս, իսկ միւսը այս շաբաթ կը դառնայ և ապա երկուսը միասին անյապաղ պիտի մեկնեն Հայաստան, գործի ձեռնարկելու։ Նրանց ձեռքի տակ գտնված պաշտօնեաներն և ենթաքննիչներն ևս արդէն ընտրվել են։

Պողոս-փաշա Նուպար 4 օր մնաց այստեղ և շատ սիրալիր ընդունելութիւն գտաւ հայ գաղութի կողմից։ Կայարանում նրա գալուստը դիմաւորելուց յետոյ մինչև իր մեկնելը գրեթէ ամբողջ ժամանակ նա առանց աջակցութեան և ընկերակցութեան չը մնաց։ Երկու ճաշկերոյթ տրվեց նրա պատիւն։ Առաջինը տուեց Պետական Դուռայի անդամ պ. Մ. Պապաջանեան, որ այդ առիթով հրաւիրել էր իր մօտ նշանաւոր ռուս անձնաւորութիւններ, որոնք միշտ պաշտպան են հանդիսացել հայկական դատին, ինչպէս կադետական կուսակցութեան պարագլուխ Պ. Ն. Միլիւկով, առաջադիմական կուսակցութեան լիդեր Եֆրեմով և Պետական Խորհրդի անդամ Մաքսիմ Կովալէվսկի։ Իսկ շաբաթ օրը, ամսիս 14-ին, Պետերբուրգի հայ հասարակութիւնը շքեղ ճաշկերոյթ սարքեց Նէվայի գեղազարդ ափի վրա առաջնակարգ ռէստորանում։ Բնականաբար արտասանվեցին բաժակաճառեր, առիթ տալու համար որ Պողոս-փաշան՝ ստուար թիւով հաւաքված հասարակութեան առջև՝ առիթ ունենայ խօսելու և իր հայեացքը պարզելու։ Առաջին բաժակը առաջարկեց պ. Գր. Տիգրանեան, տեղիս հայկական ակումբի նախագահը, որ ջերմ խօսքերով դրուատեց հայկական հարցում մեծարգոյ հիւրի բազմարդիւն գործունէութիւնն և առաջարկեց նրա կենացը։ Պողոս-փաշա պատասխանեց ֆրանսերէն լեզուով, ցաւ յայտնելով որ ինքը թէև խօսում է հայերէն, բայց այնքան լաւ չէ տիրապետում իր մտքերն ինչպէս հարկն է բացատրելու համար։ Նա խօսեց մեծ եռանդով, մեծ հմտութեամբ և գրաւիչ բացատրութիւններով։ Նա ասաց մօտաւորապէս հետեւեալը. «Մեզ աջողվեց շնորհիւ երկու պարագայի. նախ որովհետև պահանջեցինք այնչափ, որչափ անհրաժեշտ էր կեանքի, պատւի և ինչքի ապահովութեան համար, բայց անպատճառ եւրոպական հսկողութեան տակ, որպէսզի բարենորոգումներն իրապէս գործադրվեն. և երկրորդ՝ որովհետև Եւրոպան անմիջական շահ ունէր հայկական հարցը լուծված տեսնելու իր սեփական խաղաղութեան համար և յանուն մարդասիրութեան չէր, որ գործում էր այս անգամ։ Բայց,—շեշտեց Պողոս-փաշա, —անհրաժեշտ է բացարձակօրէն խոստովանել, որ թէև յանուն Եւրոպայի էր կատարվում բանակցութիւնը, բայց ամենամեծ աշխատութիւնը և աջողութեան ամենամեծ երաշխաւորութիւնը Ռուսաստանին է պատկանում, որի նախաձեռնութեան և անընդհատ ջանքերի շնորհիւ է, որ միւս եւրոպական պետութիւններն և առանձնապէս Գերմանիան մասնակցեցին և աջակցեցին այս գործում. ուստի հայոց երախտագիտութեան առաջին պարտքը պէտք է ուղղվի Ռուսաստանին»։ Այնուհետև Պողոս-փաշա խօսեց հայ ժողովրդի միանամուռ գործակցութեան մասին և ասաց, թէ «Մեր ազգային պատմութեան մէջ, որ բազմաթիւ տխուր էջեր ունի, առաջին անգամ է երևում այս պայծառ իրողութիւնը, որ բովանդակ ազգը, առանց երկրի, կուսակցութիւնների և այլ որևէ խտրութեան, սերտ կերպով բոլորվել էր այս հարցի շուրջը և ընդհանուր ոյժերով տանում էր ամբողջ գործը նոյն ուղղութեամբ, նոյն շարքի մէջ և կատարեալ համերաշխութեամբ։ Ուստի ձեզ բերված նպատակաւոր արդիւնքն, որ անշուշտ պիտի իրականանայ, միայն իմ ջանքերի շնորհիւ չէ եղած, այլ ձեր բոլորիդ, որոնք այստեղ կամ այլ քաղաքներում աշխատել էք մի սիրտ և մի հոգի, իւրաքանչիւրն որքան և ինչ ձեւով որ կարողացել է»։

Երկարատև ծափահարութիւններ հետեւեցին փաշայի այս խորիմաստ ճառին։

Նուպար-փաշայից յետոյ խօսքը տրվեց Սարուխանին, որ խօսեց նոյնպէս ֆրանսերէն լեզուով. Սա՝ Նուպար-փաշայի հայկական հարցում կատարածը համառօտակի յիշելուց յետոյ, ասաց, թէ նա դրանից առաջ արդէն կատարել էր մի գործ, համազգային նշանակութիւն ունեցող, որ հետզհետէ աճում, զարգանում է և օգտակար հանդիսանում։ Պողոս-փաշան հիմնել է Եգիպտոսում «Հայկական Ընդհանուր Բարեգ. Միութիւն», որ ժողովել է իր շուրջը ոչ միայն Եգիպտոսի, Թիւրքիայի, այլ և Ամերիկայի և Եւրոպայի հայերին, առանց որևէ խտրութիւն դնելու նրանց մէջ, և օգնում է ամեն տեղի կարօտեալ հայերին բարոյապէս և նիւթապէս։ («Ողջո՜յն Հայկական Ընդհանուր Միութեան»—բացագանչեց այստեղ Նուպար-փաշան)։ Սարուխան առաջարկեց բաժակ Ընդհ. Բար. Միութեան աջողութեան և նրա հիմնադիր բարերար և նախագահ Պողոս-փաշայի կենացը։ Սեղանակիցները նոյն ոգևորութեամբ յարգեցին այս բաժակն։ Այնուհետև ճառերը շարունակվեցին հայերէն և շատ հմտալից կերպով խօսեցին պ.պ. Մ. Պապաջանեան, Ն. Ադոնց, Ալ. Պապովեան (Թիֆլիսից) և Սա. Սերեբրակեան. Մ. Պապաջանեան իր ճառը վերջացրեց սրամիտ նկատողութեամբ թէ՝ արևելեան առածը—«հերոսին լսիր, բայց անձամբ մի տեսնի»—այս պարագայում ճիշդ չէ, որովհետև Պողոս-փաշային մենք տեսնելուց յետոյ աւելի ևս ենք գնահատում։

Ճաշի վերջում նախագահը բաժակ առաջարկեց բժիշկ Յ. Զաւրեանի կենացը և բոլորը՝ Պողոս-փաշայից սկսած՝ մեծ եռանդով ընդունեցին այդ։ Բժ. Զաւրեան կատարելապէս արժանի էր առանձին ուշադրութեան, որովհետև ահա քանի տարիներից ի վեր՝ բոլոր անձնատուր է եղած հայկական խնդրին և գործում է որքան

եռանդով, այնքան էլ հանդատութեամբ։

Ժամը 11-ն անցել էր և նոր էր սկսել այստեղի «սպիտակ», այսինքն լուսաւոր գիշերն, երբ, ճաշը վերջացնելով և խմբովին լուսանկարվելուց յետոյ, դիմեցին հայկական ակումբ, ուր խօսակցութիւնը շարունակվեց մինչև առաւօտեան ժամը 2-ը, երբ փողոցում կատարեալ ցերեկ էր (գիշեր գրեթէ չը կայ)։

Երէկ, ամսիս 15-ին, կէսօրին, մի մասնաւոր խորհրդակցութիւն տեղի ունեցաւ Պօղոս-փաշայի և տեղիս հայկական բիւրօյի անդամների մէջ, որոնք երեկոյեան ժամի 7-ին յարգելի հիւրին առաջնորդեցին կայարան։ Եւ գնաց Պօղոս-փաշան շարունակելու իր եռանդուն ջանքերը Եւրօպայի այլ մասերում, ուր հարկը պահանջէ...։ Նա, կը դառնայ Ռուսաստան առաջիկայ սեպտեմբերին, այցելելու համար էջմիածին Վեհ. Կաթողիկոսին, որին կը ներկայացնէ իր գործունէութեան հաշիւն, իբրև նրա պատգամաւորը։ Ս.

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—o—

ԱՒՍՏՐԻԱԿԱՆ ԴԱՀԱԺԱՌԱՆԳԻ ՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԱՌԻԹՈՎ

—

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
20 յունիսի

ՎԻԵՆՆԱ.—Երեկոյեան ժամը 10-ին հասաւ արտակարգ գնացքը արքիդքսի և արքիդքսուհու դագաղներով, որին կայարանում դիմաւորեցին արքիդուքս Կարլ Ֆրանց-Յովսէփը, զինուորական մինիստրը, բարձրաստիճան պալատական ու զինուորական պաշտօնեաներ։ Թմբկահարութեան տակ դագաղները իջեցրին վագոնից և տարան կայարանի արքայական սենեակը, ուր կատարվեց հոգեհանգիստ։ Յետոյ սկսրթը դիմեց Հոֆբուրգի եկեղեցին մեծ թափով ժողովրդի ուղեկցութեամբ։ Այստեղ կրկին կատարվեց հոգեհանգիստ։ Դագաղների բանալիները յանձնվեցին առաջին աւագ-հոֆմէյստերին։

Երեկոյեան ժամը 9-ին ամբոխը փորձեց ցոյց կազմել սերբական միսսիայի առաջ, բայց ոստիկանութիւնը արգելք եղաւ։ Յետոյ ամբոխը ժողովվեց արքիդքսուհի Մարիա Թերեզայի պալատի առաջ, սկսեց երգել ժողովրդական օրհներգը, բայց ոստիկանութիւնը ցրեց։

Ֆրանց-Յովսէփ կայսրը ազդարնակութեան ցնծագին բացագանչութիւններով Շէնբրունի ամրոցից տեղափոխվեց Հոֆբուրգ։

Արքիդքսի և արքիդքսուհու աճիւնները երեկ. ժամը 10 ու 50 րոպ. փոխադրվում են Գրօսպէիդարն, որտեղից կէս գիշերվայ ժամը 2 ու 20 րոպ. կուղարկվեն Արշտատէն ամրոցը և կը դնվեն եկեղեցում։ Առաւօտը տեղս կը գան արքիդուքսը կնոջ հետ, հանդուցեալների մերձաւոր ազգականները և հանդուցեալ ամուսինների զաւակները։

ՊԱՐԻԶ.—Արմատականների պաշտօնական օրգան «Ռադիկալը», քննելով Սարաէվի դէպքերը, եզրակացնում է, թէ աւստրիական քաղաքականութիւնը Բօսնիայում ֆիասկո կրեց։ Աւստրիայի պարտականութիւնն է ապագայում գործադրել հաբաւ-սլաւոնների վերաբերութեամբ խելացի, հումանիտար քաղաքականութիւն։

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
20 յունիսի

ԼՕՆԴՕՆ.—Վախճանվեց Յովսէփ Զէմբերլէնը։

ՀԱԱԳՍ.—Երրորդ խաղաղութեան կոնֆերէնցիան վճռված է գումարել Հաագայում 1915 թ. յուլիսի 1-ին (ն. տ.)

ՎԻԵՆՆԱ.—Կօր. Բիւրօյին» հեռագրում են Դուբացցօյից. «Գիշերը և այսօր հանգիստ էր։ Ոստիկանութիւնը ուժեղացված է է մալիսօրների և միրիդիտների կատարած ստէպ կողոպուտների պատճառով։

ՍՕՖԻԱ.—Ազգային ժողովը սկսեց բիւջէի քննութիւնը։ Ֆինանսների մինիստրը մատնանշեց, որ Բոլգարիան անընդհատ առաջադիմում է անտեսապէս, ժողովրդական խնայողութիւնները աւելանում են, պետական եկամուտները կրկնապատկվում են։ Բիւջէն աւելացել է 60 միլիոնի նոր եկամուտներով։ Պետական պարտքերը կազմում է 627 միլիոն։ Վերջում մինիստրը յայտնում է, որ կառավարութիւնը հաւատում է երկրի ապագային։

ՕԴԵՍՍԱ.—Ծովային սաստիկ փոթորիկ է։ Քաղաքում և գաւառում երկրորդ օրն է շարունակ անձրևում է։ Հեղեղը ծածկել է դաշտերն ու բանջարանոցները, փչացրել է ցանքերն ու այգիները։ Մի քանի տեղում երկաթուղագիծը մնացել է ջրի տակ և ընկել են հեռագրական սիւները։

ԵՒՊԱՏՈՐԻԱ.—Ծովային փոթորիկ է։

ՊՈԼՏԱՎԱ.—Հեղեղը ծածկել է բանջարանոցները։ Շրջակայ գիւղերում փչացել են դաշտերը։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

—

ՇԱՄԱԽՈՒ ՆՈՐ ԹԵՄԱԿԱԼԸ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ

—

Ինչպէս մեզ հաղորդում են, այսօր Թիֆլիս է գալու Շամախու թեմի նորահաստատ առաջնորդ Կարապետ եպիսկ. Տէր-Մկրտչեանը։

Կարապետ եպիսկոպոս մեր եկեղեցական նուիրապետութեան մէջ աչքի ընկնող և խոշոր դէմք է ամենից առաջ իբրև բանասէր-հայագէտ և գիտնական-աստուածաբան, որի համբաւը տարածված է ոչ միայն իր հայրենի ժողովրդի, այլ և նրա սահմաններից դուրս։ Նրա մի շարք գիտնական-եկեղեցական հեղինակութիւնները և ուսումնասիրութիւնները դասել են նրան և եւրոպական գիտնականների շարքում, այնպէս որ նա պատիւ է բերում հայոց եկեղեցուն իբրև վկայեալ և հմբաւաւոր գիտնական և եկեղեցական մատենագիր։

Իբրև վարչական անձն նա առաջին անգամ չէ հանդէս գալիս հայ ժողովրդի մէջ. նա եղել է Երևանի թեմի, Ատրպատականի թեմի առաջնորդութեան պաշտօնները ամբողջ մի քանի տարիներ և, հետևաբար, ձեռք է բերել վարչական հմտութիւն և փորձառութիւն, որից մեծապէս օգտվել կարող է Շամախու թեմը, ուր այժմ նա գնում է գործելու։

Նա եղել է, ինչպէս գիտենք, նաև ճեմարանի ուսուցիչ, փոխ-տեսուչ և տեսուչ և գործել է, հետևաբար, նաև իբրև մանկավարժ և ուսուցիչ։

Շնորհիւ այդ յատկութիւնների է, որ հայ ինտելիգենցիայի մի որոշ մասը կերջին կաթողիկոսական ընտրութիւնների ժամանակ առաջ քշեց և նրա կանդիդատութիւնը։

Կարապետ եպիսկոպոս իբրև եկեղեցական պատկանում է այն դպրոցին, որին պատկանում են Օրմանեան սրբազան և մի շարք այլ եկեղեցականներ։

Յաճախ, գաղափարական պայքարների ժամանակ, մենք գտնվել ենք հակառակ բանակներում և պայքար ենք մղել։ Յաճախ, այս լրագրի էջերում, Կարապետ եպիսկոպոս ենթարկվել է քննադատութեան և յարձակումների։ Սակայն այդ ամենը իրաւունք չէ տալիս մեզ չը ճանաչել Կարապետ եպիսկոպոսի խոշոր արժանիքը և այսօր, երբ Թիֆլիսի հայ ինտելիգենցիայի մի որոշ և ստուար մասը ողջունում է նրա մուտքը Թիֆլիս և մտադիր է իր մեծարանքը մատուցանել համբաւաւոր գիտնական եկեղեցականին, մենք ևս անկեղծօրէն միացնում ենք մեր ողջոյնը ընդհանուրին և իրաւ արտայայտում, որ Կարապետ եպիսկոպոսի հռվութիւնը Շամախու պէս մի թեմում լինի արգասաւոր, արդիւնաւէտ և հանրօգուտ, ինչպէս ակնկալելի է նրա պէս մի եկեղեցականից, որ արդէն երկար տարիներ ծառայել է հայ ժողովրդին և եկեղեցուն։

Հ. Ա.

«ՊԼԵԽԱՆՕՎԸ ՉԸ ԳԻՏԷ, ԹԷ ԻՆՉ Է ՈՒԶՈՒՄ ԻՆՔԸ»

—

Ֆրակցիոնական ախտը շարունակում է տակաւին իր աւերումները ռուսական դեմօկրատիայի շարքերում։ Ապարդիւն անցան մինչև այժմ կուսակցական միութիւն վերականգնելու բոլոր փորձերը։

Բելգիայի սոցիալիստական կուսակցութեան պարագլուխը, Էմիլ Վանդերվելդ, եկել էր Պետերբուրգ՝ որպէս միջազգային սոց. բիւրօյի նախագահ՝. տեղական պայմանների հետ ծանօթանալու համար յատկապէս միութեան գործի անունով։ Եւ այն հակամէտ վերաբերմունքը, որ ցոյց տուին իրանց ճառերի մէջ այսպէս անուանված «պրաւդիստներից» կամ «մեծամասնականներից» ոմանք դէպի միութեան գաղափարը՝ այսպէս անուանված «լիգալիստների» կամ «լիքվիդատորների» հետ, այդպիսի վերաբերմունքը տալիս է մեզ ուժեղ յոռետեսութեան ակնկալող առիթներ։ Օգոստոսին գումարվելիք միջազգային կոնգրէսը (Վիէննայում) կը վկայէ մեզ, թէ ինչ «նամուսով» կը հեռանան ինտերնացիոնալից ռուսական կուսակցութեան կամապաշտ յատուկները։

Սակայն մինչ այդ չեն դադարում վերջինները իրանց անորակելի արշաւանքների մէջ ընդդէմ միութեան գաղափարի ջերմ բարեկամների։

Գ. Պլեխանովը, միջազգային մեծանուն մարքսիստներից մէկը և ռուսական առաջին և ամենախոշոր թէորետիկը, բաւական ժամանակից ի վեր ապաբեղ է իջել միութեան գաղափարի տաք յորդորներով։ Նա զետեղել է վերջերս «Єдинство» թերթում յօդուած «մեծամասնականների» ֆրակցիոնական ախտի դէմ և դրանով առիթ տուել «պրաւդիստներին» անվայել յարձակումներին իր դէմ «Рабочій» թերթում։

«Պլեխանովը չը գիտէ, թէ ի՞նչ է ուզում ինքը» խորագրերը կրող մի յօդուածում կը գտնէք մի շարք դատողութիւններ, որոնք նոյնքան անհիմն են՝ որքան և անմիտ, նոյնքան անվայել են՝ որքան և անտակտ։ Ով էլ լինի յօդուածագիրը մեծամասնականներից, փաստ է, յամենայն դէպս, որ նա կուսակցական ծառայութեան և երախտիքի տեսակէտից արժանի չէ Պլեխանովի անգամ «կոշիկի կապերը արձակելուն»։

«Տակտիկայի և կազմակերպութեան հարցերում,—կարդում ենք «Рабочій» թերթում,—տխուր դէպքեր յաճախ են պատահել Պլեխանովի հետ։ Նա շատ անգամ և կոմիկական ձևով մոլորվել է այդ հարցերում վերջին 11 տարվայ ընթացքում (1903 թ.-ից ի վեր, երբ նա «մեծամասնականներից» անցել է «փոքրամասնականներին»)։ «Єдинство» թերթում Պլեխանովը անիծում է «պրաւդիստներին», նրանց «ֆրակցիոնականութեան» և «ուղուրպացիայի» համար... Դատարկ ֆրազները «միութեան» մասին՝ ստորերկրեայ աշխատանքի հակառակորդների (լիքվիդատորների) հետ՝ բանտորները դատարկ ֆրազներ են համարում այն մարդկանց կողմից, որոնք իրանք էլ չը գիտեն, թէ ինչ են ուզում»։ «Ինչ վերաբերում է «ուզուրպացիային», «պրաւդիստները» պատասխանում են հանգիստ ու անխռով։ արդեօք նման չէ՞ ուզուրպատորի և ինքնակոչի նա, ով սիրում է դեկլամացիա, ֆրազներ և վախենում է փաստերից»...

Յօդուածը լի է նման անհեթեթ դատողութիւններով և անմիտ բացագանչութիւններով. իսկ յանդուգն լեզուն աչք է ծակում ուղղակի։

Մոլորված է նա, ով «մեծամասնականներից» անցել է «փոքրամասնականներին»...

Սա արդէն բռնազբօսիկ լօգիկա է, կրօնական սեկտանտի և գօգմատիկի հայեցակէտ։

Կուսակցական «տխուր դէպքեր» են յայտարարվում այդպիսի մոլորութիւնները, որոնց վրա միայն ծիծաղել կարող են բանտորները...

Սա արդէն ֆրակցիօնական աւելի քան դատապարտելի ամբարտաւանութիւն է, բանտորական պսիխիկայի հետ ոչ մի առնչութիւն չունեցող ինտելիգենտական էգօիզմ և ուրիշ ոչինչ։

Պլեխանովը յայտարարվում է այդ մոլորվածներից և ինքնակոչներից մէկը, որի դեկլամացիաների և ֆրազների վրա բանտորները միայն ծիծաղել կարող են...

Սա արդէն զայրոյթի արժանի անպատկառ ոճ է՝ վաստակաւոր ծերունու հասցէին, և դեմագոգիական ընդհանրացումներ՝ ինտելիգենտական զարգացումները վերագրելով բանտորութեան տրամադրութիւններին, որի համար, յամենայն դէպս, Պլեխանովի անունը աւելի թանգ է, քան «պրաւդիստ» ինտելիգենցիայի ամբողջ բանակը։

Այսպիսի անհեթեթ և բռնազբօսիկ դատողութիւններ տխուր ժառանգութիւն են կազմել նաև մի քանի հայ «մարքսիստների» համար։ Երբ մենք փետրվար ամսին այս էջերում ամենաբուռն կերպով կուսակցական միութեան գաղափարն էինք արծարծում, խստագոյնս քննադատելով ֆրակցիոնական ախտի անխնայ աւերումները ռուս դեմօկրատիայի շարքերում, ջահէլի մէկը վեր կացաւ և Թիֆլիսի մի հայ թերթում մեղադրեց ինձ, որ իբր ես անինայ և սիստեմատիկաբար խարազանում եմ ռուս դեմօկրատիայի մարտական հոսանքը։

Սեմինարիստին վայել այդ յանդուգն յայտարարութեան հանդէպ ցոյց չը տուեց մեր ջահէլը փաստական պատասխանատուութեան որևէ պարտադիտակցութիւն։ Մի բան միայն պարզ է առնասարակ ռուս և հայ «պրաւդիստների» համար. միութեան գաղափարի առաքեալները և անհաշտ, անհամբերատար ֆրակցիոնիստների դէմ պայքարողները նրանց կարծիքով մոլորվածներ են միայն և խարազանում են դեմօկրատիայի մարտական հոսանքը։

Մենք կասենք. ռուսական բոլշեվիզմը ֆրանսիական բլանքիզմ է դարձել մեր ազբխին։ Կուսակցական դարագլխի նշանակութիւն կունենայ ռուս բանտորութեան համար այն բաղդաւոր օրը, երբ բոլշեվիզմի, մենշիվիզմի և լիկվիդատորութեան փլատակների վրա կը կառուցվի կուսակցական միութեան կուռ ու պայծառ շէնքը, ճիշդ այնպէս, ինչպէս վաղմի թշնամացած գեխտական և ժօրեսխական ֆրակցիաներից գոյացաւ ֆրանսիական միացեալ ամբակուռ կուսակցութիւնը, որի ներդաշնակ, համերաշխ գործունէութիւնը և հետևողական յաղթանակները հիացնում են ողջ Ինտերնացիոնալին, իսկ ռուսական կուսակցութեան պառակտումները և կրքոտ խծծանքները աւելի քան տասը տարի շարունակ՝ միայն յոգնեցրել և դառնացրել է նոյն Ինտերնացիոնալին։

Ո՛չ, անհամբերատար «պրաւդիստներ». Պլեխանովը շատ լաւ գիտէ ու գիտակցում է, թէ ինչ է ուզում ինքը։ Դժբաղդաբար դուք էք միայն, որ չը գիտէք, թէ ինչ էք ուզում։

B. Intimus

ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՑ ԶՐՈՅՑ

I

Սկսվեց ամառը. աշխատանքի, եռուն գործունէութեան մի շրջան ժողովրդի մեծագոյն հատուածի՝ գիւղացիութեան համար. հանգստի, ճանապարհորդութեան և զուարճութեան շրջան ուսանողների և դասատուների համար։

Զարաբատիկ գարունը Արարատեան դաշտում ոչինչ չէ թողել. ապրիլի մէջ տեղացող ձիւնը և դրան հետևած սառնամանիքը, ինչպէս և վերջին շաբաթներում պատահած ուժեղ քամիները ոչնչացրել են այգիների սովորական արդիւնքը, փչացրել են խաղողի և բամբակի տնկարանները։ Միւս գաւառները ևս մխիթարական պատկեր չեն կրում։ «Մշակում» մինչև այժմ տպված թղթակցութիւններից շատ քչերը նկարագրում բուսականութեան լաւ և գոհացուցիչ դրութիւնը։ Կարսի լեռնահովիտներում այս տարվայ ցանքսը միջակից վատ է, Լօռունը և Ղազախինը՝ բաւարար և միայն Լարաբաղի և Շամախու շրջանի ցանքսերը—մասնաւոր տեղեկութիւնների հիման վրա—միջակից բարձր են։ Բայց Երևանեան ցանքսերի ոչնչացումը իրանով ծածկում է բաւարար և միջակ ցանքս ունեցող գաւառները։ Այս պատկերին եթէ աւելացնենք և մարտի 1-ին պատահած հսկայական փոթորկի աւերիչ հետևանքները, որ գլխաւորապէս վերաբերում են Հիւսիսային Կովկասին և Հարաւային Ռուսաստանին, ապա պարզ կը լինի այս ամառվայ տրվելիք բերքի նշանակութիւնը։

Երկրագործը ամենայն խնամքով և զգուշութեամբ պէտք է գործէ այս ամառ՝ յետ բերում է ազգային տեսակէտին, այդ կողմից արդէն անվիճելի է, որ շուտով նրանց հեռքն անգամ չի մնայ իբրև հայերի, քանի որ նրանք կը կորչեն այնտեղ ինչպէս մի կաթիլ ջուրը ծովի մէջ... Ո՛չ, դաւանանութի՛ւն է, թողնել մայրենի հողը և գաղթել, մանաւանդ այժմ, երբ այլ ևս այնպէս ծանրացած չէ մեզ վրա կառավարութեան նախկին հայահալած քաղաքականութիւնը։ Ով ուզում է, թող հեռանայ այս երկրից, սակայն հայը պիտի մնայ միշտ ամուր կպած նրան. նա իրաւունք չունի երբէք այլ ևս բաժանվել նրանից, ձգել այն... Այսպէս վերջացրեց իր խօսքը օգտվողված երիտասարդը։

— Սակայն դուք վերաբերվում էք հարցին միակողմանի, — փորձեց հակառակել նրան Սարեանը.—դուք դատապարտում էք գաղթականութիւնը և մոռանում նրա գլխաւոր ամենագլխաւոր պատճառը, որը ոչ այնքան մեր հողի անբերրութիւնն է, որքան նրա սակաւութիւնը։ Ժողովուրդը բազմանում է, խտանում, իսկ նրա հողը նոյնն է մնում, չէ ընդարձակվում։ Մեր գիւղացին երբէք չի հասնի Ամերիկա, եթէ նրան տայիս այն հողերը, որոնք ըստ արդարութեան նրան պիտի տրվէին ամենից առաջ. սակայն ինչորքաղաքական դիտաւորութիւններով դրանք մերժվում են նրանից և պահվում արհեստական կերպով դէպի մեր երկիրը քշվող օտար գաղթականների համար։ Ճիշդ է, այժմեան մեզ համար բարեյաջող քաղաքական մօմենտին կարելի էր այդ հարցը վճռել տալ մեր ժողովրդի օգտին, սակայն ով է դրա մասին մտածողը, հոգացողը. ամենքն էլ այդ մասին լռում են, մոռանում...

— Այնու ամենայնիւ դա դեռ իրաւունք չէ տալիս մեզ յուսահատվել և այդպէս հեշտ ձգելով մեր երկիրը վազել Ամերիկա,—ընդդիմախօսում էր նրան ուսուցիչը, և նրանք դեռ երկար շարունակում էին զրուցել այդ մասին։

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՎԱԹԱՆՆ Է ԿԱՆՉՈՒՄ...

—

Այդ օրը Սարեանը ուշ զարթնեց քնից և անկողնում ծուլութեամբ շուռ գալով՝ հաճելի տրամադրութեան մէջ չէր շտապում վեր կենալ, այսպէս ասած, «օրօրում էր ինքն իրան արթուն երազներում»։

Երէկ նա նամակ էր ստացել Ամերիկա գաղթած Շերակի իրանց Օհանա գիւղացի բարեկամից, որը նրան աւետում էր իր ուղեցած աշխողութիւնների մասին ու խրախնձելով յորդորում էր նրան ևս օր առաջ ծախծխել իր ունեցածը և շտապել Ամերիկա, այն «ոսկու երկիրը», ուր անխիր ամենքը գտնում են առատ հող, աշխատանք և մեծ վարձատրութիւն։

Նրա վրա խիստ զօրեղ տպաւորութիւն էր արել այդ նամակը, որի մէջքը նա այժմ բառացի յիշում էր։

«Ամերիկան հարուստ, լուսաւոր երկիր է,—գրում էր նրա բարեկամը.—այստեղ կեանքը եռում է. ոչ մի մարդ պարապ չէ, ամենքն էլ միշտ գործ են գտնում և, որ ամենագլխաւորն է, լաւ են վարձատրվում։ Օրական 2-ից մինչև 5 դօլլար ստանալը, դա մի սովորական վարձատրութիւն է, որ մեր փողով անում է 4-ից մինչև մօտ 10 ր., մի վարձատրութիւն, որ մենք այնտեղ Անդրկովկասում երազել անգամ չենք կարող...

«Հողը նոյնպէս ընդարձակ է, պտղաւէտ. նրա ձեռք բերելը այստեղ հեշտ է, մշակելը կատարելագործված գործիքներով աւելի էժան է նստում և անհամեմատ աւելի մեծ բերք է տալիս, որը աւելի թանգ գնով էլ վաճառվում է...

«Վերջապէս այս երկրում կարգերը բոլորովին օրիշ են, օրէնքները ազատ... բանտերը սակաւաթիւ են, իսկ դպրոցներն առատ... այստեղ մանաւանդ էժան է ուսումը և ամենքին դիւրամատչելի...

«Ձեր դժուարութիւնը միայն ճանապարհի երկարութիւնը կը լինի և նրա ծախսը, որ իսկապէս մեծ է, 2-300 ր. փող է հարկաւոր մարդագլուխ, որ պէտք է աշխատէք ձեռք բերել թէկուզ կիսագնի ծախելով մուքը, տաւարը և շարժական կայքը. իսկ այնուհետև ամէն բան լաւ կերթայ...

«Ուրեմն շտապէք, քանի դեռ ուշ չէ, քանի դեռ բոլոր տեղերը այստեղ բռնված չեն, քանի դեռ կան ընդարձակ ազատ հողեր։ Ամեն օր գալիս են այդտեղից ու Եւրոպայից հազարաւոր հրէայ, մօլոկան, Եւրոպայի ամեն ազգերից, դուք ինչու էք մնում այդտեղ տանջվելու խաւարի և չքաւորութեան մէջ։ Մեր պատմական բերրի Շերակը երես է դարձրել ձեզանից. նա մի տարի բերք տալիս է, երկու տարի՝ ոչ. էլ ինչն է կապում ձեզ նրա հետ։ Հաւաքէք օր առաջ մեր համագիւղացի բարեկամներին, համոզէք նրանց և ամենդ էլ ճանապարհ ընկէք Ամերիկա։ Մենք ձեզ կօգնենք այստեղ և դուք բաղդաւոր կը լինէք...»։

Սարեանը Օ. գիւղի ազդեցիկներից մէկն էր. նա գրագէտ համբաւ ունէր. ստանում էր լրագիր, խօսում էր միշտ գիւղացիների հետ առօրեայ հարցերի մասին, երբեմն նոյնիսկ քաղաքականութիւնից։ Նրա ջանքով գիւղում հաստատվել էր դպրոց, որը նա մի առանձին հոգատարութեամբ խնամում էր, իսկ ուսուցիչը նրա ամենասաւ բարեկամն էր, որի հետ նա միշտ խորհրդակցում էր կարևոր խնդիրների մասին։

Բարեկամի նամակը երէկվանից արդէն տակն ու վրա էր արել նրա մաքի անդորրութիւնը։ Նա այժմ գտնում էր իրան երկու զօրեղ յորձանքների մէջ, որոնք ուժգին բաղխում էին մէկը նրա սրտին, իսկ միւսը՝ կաչին... Նա տարուբերվում էր մտատանջութեան մէջ։ Մի կողմ կանչում էր մայրենի գիւղը, իր անշուք, համեստ կեանքով, իր հոգսերով ու կարիքներով, իր անցեալի հին անմոռանալի յիշատակներով, որոնք այնպէս մօտ էին ու սիրելի նրա սրտին. նրանց հողը, որ ոռոգվել էր իր պապերի քրտինքով, արցունքով ու արիւնով. իրանց հարևանները, որոնց հետ կապված էին այնպէս ամուր բարոյական կապերով, վերջապէս հին եկեղեցին և նորաշէն դպրոցը, որոնք այնպէս ձգում էին նրան դէպի իրանց։ Իսկ միւս կողմ՝ նրա արդէն բորբոքված երևակայութեան մէջ վառվում էր հարուստ փարթամ Ամերիկան, իր ոսկիների փայլուն շեղջով, իր հրապուրիչ մեղի կեանքով, որը խոստանում էր նրան նիւթական հարստութիւն, ապահովութիւն. իր բարեկամի նախանձելի դրութիւնը, որին ուզում էր հասնել և ինքը Սարեանը. նա ևս ուզում էր հարստանալ, աւելի լաւ ապրել, քան այժմ է, ծանրաբեռնված հոգսերով ու աղքատութեամբ։

Եւ Սարեանը իր ծանր մտատանջութեան մէջ կարիք էր զգում մի լաւ խորհրդատուի, քանի որ նա չը գիտէր, թէ ի՞նչ պէտք է անել։ Նա արդէն երէկվանից յայտնել էր իր համագիւղացիներին իր ստացած նամակի մասին և ահա այսօր նրանք պիտի հաւաքվէին նրա մօտ խորհրդակցելու դրա համար։ Հրաւիրված էր և գիւղական ուսուցիչը, որին այնպէս համակրում էին ամենքը, քանի որ սա գիւղ էր եկել իբրև դաստիարակ ոչ միայն մանուկ սերնդի, այլ և հասակաւորների, որոնց ամենասիրելի բարեկամն էր դարձել նա իր անկեղծ ու օգտակար խորհուրդներով։

Արդէն սկսում էին գալ հրաւիրվածները։ Սարեանը խօսում էր նրանց հետ օրվայ նորութիւնների մասին, սպասելով միւսների հաւաքվելուն։

Շուտով եկաւ և ուսուցիչը։ Նա, այդ կեանքով լի, եռանդուն անձնաւորութիւնը, այդ օրը մաղբաղ էր, մռայլ, լուռ և ընկճված։ Նա Սարեանի հետ առանձնացաւ մի կողմ, և նրանց միջև սկսվեց մի տաք վիճաբանութիւն։ Յուզված երիտասարդը խօսք չէր գտնում դատապարտելու Սարեանի այդ մտադրութիւնը։

— Ո՞ւր էք ուզում առաջնորդել այս միամիտ ու անհեռատես ամբոխին։ Ի՞նչ պէտք է տայ ձեզ Ամերիկան, որի ոչ լեզուին էք ծանօթ դուք, ոչ կլիմային և ոչ սովորութիւններին։ Մի՞թէ դուք չը գիտէք, որ նա հէնց այն «գեղան գեալմաղն է», որի մասին այնպէս սարսափով լսում էինք հէքիաթներում։ Ի՞նչպէս կարող է մեր տգէտ գիւղացին մրցել այնտեղ տեղացիների հետ. չէ՞ որ նա պիտի դառնայ հէնց այնտեղ տաք դնելու առաջին օրից նրանց անխօս մշակը, դուցէ և տարուկը։ Մի՞թէ Շերակի հողը աւելի անբերրի է, քան թէ Ամերիկայինը։ Եթէ մեր գիւղացին անընդունակ է աւելի լաւ շահագործել իր հողը այստեղ, նա նոյնը կը լինի և Ամերիկայում։ Մտցրէք աւելի լաւ է այս ժողովրդի մէջ գիւղատնտեսական-տնայնագործական գիտելիք ու արհեստներ և նրա նիւթական այնպէս կը բարեկարգվի, որ նա այլևս աչք չի թէքի դէպի Ամերիկա։ Վերջապէս՝ չէ՞ որ այնտեղ օր չունեն անդրագէտները, արհեստ չունեցողները և, որ ամենագլխաւորը է, լեզու չիմացողները։ Ի նկատի ունեցէք և ճանապարհի ծախսը. մինչև Ամերիկա հասնելու համար մերոնք ստիպված պիտի լինեն ծախսել իրանց հարեւա ամբողջ դրամագլուխը և օտար երկիր օտ դնել դատարկ գրպանով։ Դա նշանակում է, թէ առաջին իսկ օրից նրանք պիտի դիմեն մուրացկանութեան և քարշ ան մի անմխիթար կեանք, որից հազար անգամ լաւ է նրանց այժմեան վիճակը։ Ի նկատի ունեցէք և այն, որ Ամերիկայի զեղխ կեանքը շուտով կը գլորի նրանց իր տղմի մէջ, ուր կը լողան նրանք ընկղմվելով մինչև նրա յատակը... Իսկ ինչ վերաբերում է աղգային տեսակէտին, այդ կողմից արդէն անվիճելի է, որ շուտով նրանց հետքն անգամ չի մնայ իբրև հայերի, քանի որ նրանք կը կորչեն այնտեղ ինչպէս մի կաթիլ ջուրը ծովի մէջ... Ո՛չ, դաւանանութի՛ւն է, թողնել մայրենի հողը և գաղթել, մանաւանդ այժմ, երբ այլ ևս այնպէս ծանրացած չէ մեզ վրա կառավարութեան նախկին հայահալած քաղաքականութիւնը։ Ով ուզում է, թող հեռանայ այս երկրից, սակայն հայը պիտի մնայ միշտ ամուր կպած նրան. նա իրաւունք չունի երբէք այլ ևս բաժանվել նրանից, ձգել այն... Այսպէս վերջացրեց իր խօսքը օգտվողված երիտասարդը։

— Սակայն դուք վերաբերվում էք հարցին միակողմանի, — փորձեց հակառակել նրան Սարեանը.—դուք դատապարտում էք գաղթականութիւնը և մոռանում նրա գլխաւոր ամենագլխաւոր պատճառը, որը ոչ այնքան մեր հողի անբերրութիւնն է, որքան նրա սակաւութիւնը։ Ժողովուրդը բազմանում է, խտանում, իսկ նրա հողը նոյնն է մնում, չէ ընդարձակվում։ Մեր գիւղացին երբէք չի հասնի Ամերիկա, եթէ նրան տայիս այն հողերը, որոնք ըստ արդարութեան նրան պիտի տրվէին ամենից առաջ. սակայն ինչորքաղաքական դիտաւորութիւններով դրանք մերժվում են նրանից և պահվում արհեստական կերպով դէպի մեր երկիրը քշվող օտար գաղթականների համար։ Ճիշդ է, այժմեան մեզ համար բարեյաջող քաղաքական մօմենտին կարելի էր այդ հարցը վճռել տալ մեր ժողովրդի օգտին, սակայն ով է դրա մասին մտածողը, հոգացողը. ամենքն էլ այդ մասին լռում են, մոռանում...

— Այնու ամենայնիւ դա դեռ իրաւունք չէ տալիս մեզ յուսահատվել և այդպէս հեշտ ձգելով մեր երկիրը վազել Ամերիկա,—ընդդիմախօսում էր նրան ուսուցիչը, և նրանք դեռ երկար շարունակում էին զրուցել այդ մասին։

ԳԱՍԵՂԱՅՍԵ

Ղ ա դ ա ն

Ի՛նչ ես դուն, ո՞ր ես դուն, ինչպիսի՞ դարձ ես դուն, ինչպիսի՞ դարձ ես դուն, ինչպիսի՞ դարձ

տեխնիկ և տնայնագործության մասնագետ՝ տեխնոլոգիական ինստիտուտի պրոֆեսոր Ա. Ե. Պորայկոշից՝ ծանոթանալու համար կովկասեան տնայնագործական կոմիտեի գործունէութեան և ընդհանրապէս Կովկասի տնայնագործական զարգացման հետ։ Այս օրերս Պորայ կոշից մեկնում է Գանձակի նահանգը գործի դրութեան հետ ծանոթանալու և տեղն ու տեղը ուսումնասիրելու։ Այնուհետև նա նոյն նպատակով գնալու է Երևանի և Քութայիսի նահանգները։

✦ Վերջին ժամանակներս հասարակութեան համար սիրելի զբօսավայր է դարձել Վէրայի քաղաքային այգին. սակայն այդ այգին տանող ճանապարհը շատ անկարգ և անկանոն է, այնպէս որ այնտեղ գնացողները դժուարութիւնների են հանդիպում յաճախ։ Կառք չի հասնում այգուն, էլեքտրաքարշը մոտիկ չի կանգնում և, յետոյ, այգու լուսաւորութիւնը շատ պակաս է։ Քաղաքային վարչութեան պարտքն է ուշադրութիւն դարձնել այս հանգամանքների վրա։

✦ Երէկ քաղաքիս Պետրոս-Պաւլոսկի եկեղեցում (Նիկոլաևսկայ փող.) աւստրոունգարական հիւպատոսի նախաձեռնութեամբ հոգեհանգիստ կատարվեց աւստրոունգարական դահաժառանգ Ֆրանց Ֆերդինանդի և նրա ամուսին Սոֆիայի մահվան առիթով։ Հոգեհանգստին ներկայ էին փոխարքայի կողմից իբրև ներկայացուցիչ գեն. Թամամշեան, հօֆմէյստէր Պետերսոն, նահանգապետ Զերնեավսկի, գեներալիտէտը, Թիֆլիսում պաշտօնավարող օտարերկրեայ հիւպատոսները և այլ բարձրաստիճան անձինք։

✦ Թռչնասէրների կովկ. ընկ. ինստրուկտոր Ֆ. Ա. Տրօֆիմով ուղարկվում է Մեծ Ղարաքիլիսա այնտեղի կաթնատնտեսական դասընթացքներում թռչնապահութեան մասին մի շարք դասախօսութիւններ կարդալու։

✦ Քաղաքի փողոցների լուսաւորութեան հսկիչը քաղ. վարչութեան մի զեկուցում է ներկայացրել քաղաքի ծայրամասերի նաւթի լապտերները էլեքտրական լապտերներով փոխարինելու մասին։

✦ Կովկասեան թանգարանի վերատեսչի օգնական Ր. Գ. Շմիդտ և բուսաբան Ե. Ն. Վորոնով մեկնեցին Սուխումի շրջանի Ծիբելտա գիւղը գիտական մի շարք հետազօտութիւններ կատարելու։

✦ Գիորգի Սամխեով միջնորդութիւն է յարուցել փոխարքայի առաջ, խնդրելով թոյլատրել իրան աւտոմոբիլային երթևեկութիւն սահմանել Գորու, Ցխինվալի և Մեջվրիսխևի խճուղիների վրա։

✦ Մեզ հաղորդում են, որ գերմանական յայտնի Տիմաս-Ռէյնդարդ կինեմատոգրաֆիական ընկերութիւնը հաւանութիւն է տուել հայ դերասան Շահխաթունու առաջարկութեանը Շիրվանզադէի «Նամուս» դրաման վերածել կինեմատոգրաֆիայի։ Պիէսան արդէն ընդունված է և յարմարեցրած կինեմատոգրաֆիայի։ Ներկայումս յիշեալ ընկերութեան ներկայացուցիչները, որ ահա երկու ամիս է Կովկասումն են, աւարտել են Լէրմոնտովի «Իզմայիլ բէգ» և «Բեգլէց» պոէմների վերածումը և զբաղված են Սումբաթովի «Դաւաճանութիւն» դրամայի վերածումով, որից յետոյ կը զբաղվեն «Նամուսով»։ Դերասան Շահխաթունին, որ յիշեալ պոէմների մէջ գլխաւոր հերոսների դերերն է կատարել, «Նամուսի» մէջ պիտի կատարէ Սէյրանի դերը։

✦ Խմբագրութիւնս ստացաւ Թիֆլիսի Հայոց Երաժշտական Ընկերութեան առաջին հրատարակութիւնը՝ «Ցունական ազդեցութիւնը հայ երաժշտութեան տեսակետի վրա», ուսումնասիրութիւն Ս. Մելիքեանի, նուիրված հայ գրերի գիւտի 1500-ամեայ և տպագրութեան 400-ամեայ յօբելեաններին։

—

ԿՈՎԿԱՍ

✦ Բաքուում հիմնվում է Հայ Գրասէրների Ընկերութիւն, որի կանոնադրութիւնը արդէն հաստատված է։ Ընկերութեան հիմնադիրներն են՝ Տիգրան Յովհաննիսեան, Յովհաննէս Յովհաննիսեան, Աստ. Վաչեան, Կատարինէ Բահաթուր, Եր. Թաղիանոսեան, Սառա Սաղեան և Մխիթար Տէր-Անդրէասեան։

✦ Բաքուի գործադուլաւոր բանուորներից շատերը, իրանց պահանջներին որոշ բաւարարութիւններ ստանալով, սկսել են աշխատանքները մի քանի ֆիրմաներում։

✦ Ինչպէս հաղորդում են, Քութայիս-Տկվիբուլի երկաթուղագծի ճիւղի ծառայողները գործադուլ էին արել, առաջադրելով մի շարք պահանջներ, մտահոգական բնոյթ ունեցող։ Գործադուլը տևեց 2 օր, որից յետոյ բանուորների պահանջին բաւարարութիւն տրվեց։ Բանուորների պահանջով ծառայողներից մէկը՝ Սերգէյ Բրազվաձէ՝ հեռացված է։

✦ Ներկայումս Փօթիում է գտնվում Պետական Դումայի պատգամաւոր Մ. Ի. Սկօբելև։

✦ Երևանի «Խօսք» թերթը յայտնում է, որ Աբովեանի արձանը կանգնեցնելու նախապատրաստական աշխատանքները սկված են արդէն։

✦ Նոյն թերթը հաղորդում է, որ Դէորգեան ճեմարանի ուսուցչական կազմից հրաժարվել են Մանուկ Աբեղեան, Մամիկոնեան, Թ. Նիկողայոսեան, Ղափանցեան, Սողոմոնեան և վերակացուներ՝ Ե. Սարգսեան և Ա. Ահարոնեան։ Սրանցից Մ. Աբեղեան հրաւիրված է Ներսիսեան դպրոց։

✦ Երևանի թեմական դպրոցը աւարտել են հետևեալ անձինք՝ Ա. Ադամեան, Ա. Ա-ղայեան, Մ. Աւագեան, Թ. Առաքելեան, Գ. Գալստեան, Տ. Դանիէլեան, Ե. Երեմեան, Կ. Ղուկասեան, Ս. Կարճիկեան, Յ. Մ.-Սիմէոնեան, Հ. Յարութիւնեան, Գ. Յարութիւնեան, Հ. Յովհաննիսեան, Ա. Մարգարեան, Ա. Քոչարեան, Գ. Սօլախեան և Հ. Տէր-Գէորգեան։

—

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ

✦ «Բ. Յ.»-ի ասելով, յունիսի վերջերին հրաժարվելու է իր պաշտօնից առևտրի ու արդիւնաբերութեան մինիստր Տիմաշեվը, որին յաջորդելու է Պետ. Խորհրդի անդամ կոմս Բոբրինսկին։

✦ Բոստոնի քաղաքային վարչութիւնը յայտնեց ժող. լուսաւորութեան մինիստրին, թէ նա համաձայն է միջոցներ տալ Բոստոնում բժշկական ֆակուլտէտ բանալու համար։ Ի նկատի ունենալով այդ յայտարարութիւնը, մինիստրի կարգադրութեամբ ներկայումս մշակվում է համապատասխան օրինագիծ։

✧ Լօձից հեռագրում են, որ սահմանագլխում սխալ ազդանշանից հրացանաձգութիւն է տեղի ունեցել սահմանապահ զինուորական վաշտերի միջև. կան շատ վիրաւորվածներ։

✦ Պետերբուրգում նախագծված է հրատարակել նոր պաշտօնական թերթ։

✦ Տիմաշեվի կարգադրութեամբ Բաքվում կատարված քննութիւնը պարզեց, որ այնտեղի գործադուլը կրում է միանգամայն տնտեսական բնոյթ։ Բանուորների նկատմամբ բեպրէսիվ միջոցներ ձեռք չեն առնվում նաւթարդիւնաբերողների կողմից։

✦ Զը նայած, որ Պ. Հ. Գ. հեռագիրների մէջ ամեն օր տեղեկութիւններ են լինում այս կամ այն նահանգում շինական գինեսները համախօսականներով փակելու մասին, բայց և այնպէս ապրիլ ամսում արքունի խմիչքավաճառումից ստացվել է 4 միլիոն ռուբլով աւելի՝ քան անցեալ տարի։

✦ Պետ. Խորհրդի երկրորդ դեպարտամենտը վճռեց իրաւունք տալ Դաղստանին, Լիսանօզանին և իշխ. Զելօկաևին՝ կառուցանել երկաթուղի Բօրժոմից-Կարս դէպի Օլթի տանող ճիւղով։ Երկաթուղու երկարութիւնը լինելու է 351 վերստ. կառուցումը արժենալու է 62,200,000 ռուբլի։

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՎԱՌՑ ԻՐԱԿՆՈՒԹԻՒՆԻՑ

✦ Յունիսի 19-ին կայացած Վրաց Պատմա-Ազգագրական Ընկ. անդամների ժողովում, մագիստրանտ Ի. Ա. Կիպշիձէ մի զեկուցում կարդաց մինգրելական լեզուի մասին, որի մէջ ցոյց տալով այդ լեզուի ազդակցութիւնը վրաց, ռուսական լեզուների հետ, զեկուցանողը ցոյց տուեց այդ լեզուի հնչութիւնը և նրբութիւնները, որոնցով նա գերազանցում է միւս լեզուներից։

✦ Վրաց «Սախալխօ Գազէթի» թերթի խմբագրին այս օրերս յանձնվեց երրորդ մեղադրական ակտը, որով նա քրէական պատասխանատուութեան է ենթարկվում այս տարվայ ապրիլի 22-ին թերթում բանուորական մամուլի օրվայ մասին յօդուած տալու համար։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

«Գերմանական նոր գրականութեան պատմութիւն» (Համառօտ ակնարկով սկզբնական շրջանի մասին), Գ. Ալթունեանի, 1914 թ., Վաղարշապատ, 275 էջ։

IV

Խօսելով գերմանական «դարավերջի գրականութեան» մասին, Ալթունեանը հանդիպում է մի զարմանալի տուպիկի (тупикъ)։ Դա մօդեռնիզմն է նորագոյն գրականութեան մէջ։ Modern բառը պարոնը միանգամայն «անբովանդակ ու անորոշ» է համարում, մոռանալով որ այստեղ դեր խաղացողը քիչականութիւնը չէ, այլ բառի տակ թաքնված երևոյթի ներքին նշանակութիւնը։ Եթէ «մօդեռն» բառը անորոշ է, «մօդեռնիզմը» գրականութեան մէջ անորոշ չէ։ Եթէ այս դէպքումն էլ Ալթունեանը բաւականացել է բուրժուական ընորոշումներով, գա նշանակում է՝ նրա համար երբէք ըմբռնելի չէր կարող լինել այդ գրական ուղղութեան էութիւնը։ Ո՞րտեղից առաջ եկաւ մօդեռնիզմը. որոնք էին նրա ծագման պատճառները. ո՞րն էր այն միջավայրը, որ մեզ ու զարգացրեց նրան ու գրական տիրող հոսանքը դարձրեց ժամանակակից եւրօպական նորագոյն գրականութեան մէջ։ Այս բոլոր հարցերին պատասխան փնտռելը Ալթունեանի գրքում նոյնքան դժուար է, որքան գեղարուեստական գրականութեան էութեան ըմբռնումը առհասարակ՝ գրքի հեղինակի մէջ։ Մօդեռնիզմը ոչ մի ընորոշում չունի վերջինիս տեսակէտից և նշանակում է. «Բրականութեան այս վերջին շրջանը՝ նորագոյն շրջանն է և ուրիշ ոչինչ»։ Այսպէս է բացատրում մօդեռնիզմը Էջմիածնի ճեմարանի դասախօսը։ Մեզ թւում է, թէ գրական մի ամբողջ հոսանքի նկատմամբ այսօրինակ մի ընորոշում տալու տեղ աւելի լաւ է ոչինչ չասել. լռութիւնը այսպիսի դէպքերում ոսկի պիտի համարել։ Բայց լռող չէ մեր հեղինակը։ Մօդեռնիզմը,—ասում է նա,—հմատարած «խառնաշփոթութիւն» ու «անորոշութիւն» է։ Մինչդեռ ամեն մի գրականութեան պատմութիւն գրողի համար, եթէ նա կանգնած է հասարակագիտական տեսակէտի վրա, պարզ է, որ «խառնաշփոթութիւն» ու «անորոշութիւնը» ոչ թէ մօդեռնիզմի մէջ է, այլ կազմողի ուղղում, ուր այդ ուղղութիւնը մի ամբողջ սումբուր է ներկայացնում։

Մօդեռնիզմի մէջ թագաւորող յոռետեսութիւնը Ալթունեանը շփոթում է Շոպենհաուէրի և Հարտմանի պէսիմիզմի հետ։ Մօդեռնիստական հովերով տարվող «երիտասարդութեան» ծագումը պարոնի համար շատ մութն է մնում։ Դուրս է գալիս, որ այդ երիտասարդութիւնը դատապարտվել է այն վարդապետութեամբ, որի տեսակէտից «կեանքի մէջ ամենից կարևորը սոցիալական շահն է», իսկ «պատմութեան միակ նիւթը մասսաների թշուառութիւնն է և կուսակցութիւնների ու մանաւանդ դասակարգերի կռիւը»։ Աւելի մեծ «խառնաշփոթութիւն» ու «անորոշութիւն» մօդեռնիստ երիտասարդութեան ընորոշման մէջ՝ լինել չէ կարող։

Ժամանակակից, «դարավերջի» մօդեռնիզմը նախ և առաջ տիրապետող բուրժուազիայի վերջալոյսի բանաստեղծութիւնն է իր տխուր հնչիւններով, յուսահատ, յոռետես նուագներով, միստիցիզմով, ճակատակագրական վիճակով ու մահվան գաղափարով։ Առհասարակ բոլոր հասարակական երևոյթներն ու նրանց հետ կապված իրերը ըմբռնելու համար կարևոր է ունենալ պատմութեան մատերիալիստական այն ըմբռնողութիւնը, որի դէմ սակայն այնքան մեղանչել է մեր հեղինակը։ Այլապէս բոլոր երևոյթները, ինչպէս և մօդեռնիզմը նորագոյն գրականութեան մէջ, անհասկանալի կը մնայ նրան մատեցողի համար։

«Գերմանական գրականութեան պատմութիւնը» կազմող Ալթունեանի աչքում նատուրալիզմն էլ մօդեռնիզմ է և ոչ թէ բէալիզմի ծայրայեղութիւնը, ուր գեղարուեստական բէալիզմը տաղանդաւոր Զօլայից յետոյ եկող անտաղանդ, ապաշնորհ, գրողների ձեռքում լուսանկարչական բէալիզմ դարձաւ։ Կանգ առնելով Նիցշէի վարդապետութեան վրա, նրա Über mensch—գերմարդ գաղափարի վրա, Ալթունեանը չէ էլ մտածում ցոյց տալ Նիցշէականութեան հասարակագիտական համարժէք տարրը։

Նիցշէից յետոյ գալիս են գրքի վերջին երկու տասնեակ էջերը, որոնց մեծ մասը լցված են անուններով և անուններով, մանաւանդ մի քանի էջերը անունների կատարեալ ցուցակ է, և տեղեկութիւնները միմիայն անուն և ազգանուններից բաղկացած. կարծես դրանք վերցված լինեն էժանագին հանրագիտական բառարաններից։ Զափազանց կցկտուր և միակողմանի են Ալթունեանի բնութագրերն ու ընորոշումները գերմանական գրականութեան այնպիսի բեղմնաւոր և առաջնակարգ գրողների մասին, որպիսիք են Հերման Զուդերման և Գերհարդ Հաուպտմանը։ Երկուսի գրուածքների վերլուծման փորձն էլ պէտք է համարել թերի։ Ալթունեանը մեր գրական այն սովորական դատաւորներից է, որոնց համար գեղարուեստական մի գործ քննադատելու համար կայ գրողի անձնաւորութիւնը և գրուածքի բովանդակութիւնը, այն էլ իրանց նեղ սահմանափակ շրջանակում։

Գրքի վերջին երեսում Ալթունեանը խօսում է Հաուպտմանի «Խորասուզված զանգի» մասին և այդտեղ տեսնում է միայն զանգակ ձուլող ստեղծագործող Հայնրիխին և ուրիշ ոչինչ։

Վերջացնելով մեր խօսքը չենք կարող մի անգամ ևս չը կրկնել, որ գրականութեան պատմութիւնը այն ձևով, ինչ ձևով որ գրել են մինչև այժմ մեզանում, ինչպէս գրել է նաև Գ. Ալթունեանը, այլ ևս չէ գրվում։ Գրքի 40-րդ երեսում զետեղված են Հէրդերի այն խօսքերը, թէ «բանաստեղծը պէտք է հասկացվի ոչ միայն իր երկերից, այլ և այն միջավայրից, որի մէջ նա ապրում է»։ Հէրդերի այս խօսքերը գրելիս Ալթունեանը պէտք է գտնէ 41-րդ երեսից սկսած փոխէր իր գրելու, տեսութիւններ կազմելու ձևը. մի փոքր լուրջ մտածէր իր ստանձնած ծանր ու բարդ դերի մասին. մի փոքր կանգ առնէր Հէրդերի խօսքերի վրա, «միջավայր» բառը լայն, ժամանակակից իմաստով ըմբռնելով. նրա մէջ ոչ միայն քաղաքական դէպքեր նկատելով, այլ և պատճառների պատճառով, այն է հասարակական-քաղաքական-մտաւոր կեանքի հիմնաշէնքով՝ տնտեսական յարաբերութիւններով։

Իւրաքանչիւր մի ժողովրդի գրականութեան պատմութիւնը արգասիք է նրա հասարակական կեանքի այս կամ այն դրութեան։ Մարդկային հոգեւոր կեանքն ու գործունէութիւնը, նրա գեղարուեստը կարելի է հասկանալ, ըմբռնել այն ժամանակ միայն, երբ հասկացել, ըմբռնել ես նրա սոցիալական բովանդակ կեանքի ելևէջները։

Սուրխաթեան

ՄԱՄՈՒԼ

Մի խումբ պարսիկներ Պարիզում հրատարակում են «Իրանը Շահր» անունով մի ամսագիր, որի № 2-ի մէջ տպված է մի խիստ յօդուած Աարպատականի կուսակալ Հաջի Շուջա-ուդ-Դօվլէի դէմ.

Սամադ խան Շուջա-ուդ-Դօվլէն, Աարպատականի կեղծ Ղանգապատը, երկու տարի շարունակ անասելի խստութիւններ է գործ դնում։ Ապրիլին նա ձերբակալել է տալիս Աղա Միրզա Բահիմ Հէրիզին, հանգուցեալ Աղա Շէյխ Սալիմ հռետորի եղբօրը, որ 1912 թ. արիւնահեղ դէպքերից յետոյ մինչև օրս թաքնված էր մնում։ Նրան մէկ օր բանտում թողնելուց յետոյ՝ Շուջա-ուդ-Դօվլէն հրամայում է նրա լեզուն կտրել և աչքերը հանել, որից յետոյ նրան խեղդամահ են անում։ Վերջին պատմում էլ յայտնում են, որ նա ձերբակալել է Զօլամ-Ալի անունով մէկին, որին մեղադրել էին իբր սահմանադրական։ Լուրջ փաստերի բացակայութեան պատճառով Սամադ խանը անկարող լինելով հրապարակապէս պատժել նրան՝ ծածուկ կանչում է իր դահիճներին, հրամայում Զօլամ-Ալիին մերկացնելով ձգել իր բակի ջրով լի աւազանը և երկար մտրակներով չորս կողմից թակել այնքան, մինչ նա ուշաթափվում է, ապա դուրս քաշել տալիս աւազանից, ուշաբերում և ձգում իր Շօջա անունով կատաղի շան առաջ, որը մի քանի րօպէում պատառոտում է թշուառ դատապարտեալին և մահացնում։ Ինկվիզիցիայի ամբողջ ընթացքում ներկայ է լինում ինքը Շուջա-ուդ-Դօվլէն և խրախուսում թէ դահիճներին և թէ կատաղի շանը...։

«Իրանը Շահրը» լի է շատ այսպիսի սրատամլիկ նկարագրութիւններով, բայց թէ անտեղի են նրա այն դիտողութիւնները, որով կամենում է ստուեր ձգել ռուսական խաղաղարար բանակի վրա, աւելացնելով՝ իբր այդ բոլորը կատարվում են ռուսաց բանակի ներկայութեամբ և այլն։ Ռուսական բանակը չէ միջամտում ներքին այդ կարգի խնդիրների և եթէ միջամտելու լինէր՝ թերևս «Իրանը Շահրի» խմբագիրները բոլորովին այլ լեզուով խօսէին այսօր...։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Թիֆլիս, 21 յունիսի

Հայոց Դրամատիկական Ընկ. խորհուրդը սրանով դիմում է այն հայ հեղինակներին, որոնք ունեն պատրաստի նոր պիէսներ, որքան հնար է շուտով ներկայացնել խորհրդին դրանցից մի-մի օրինակ առաջիկայ թատերաշրջանի բեպերտուարի մէջ մտցնելու համար։ Խորհուրդ

Հասցէ՝ Тифлисъ, Сололакская ул. № 20, контора Армянск. Драматическаго Общества. Михаилу Стамболцяну.

—

Զաքաթալա, 14 յունիսի

Զարմանքով կարդացինք «Մշակի» № 135-ում եղիշէ Փարսադանեանի «հերքումը» ընդդէմ Սօյզդէի մի գրութեան։

Սօյզդէի գրութիւնը ոչ թէ «միանգամայն սխալ է», այլ ցաւելով պիտի խոստովանենք, որ միանգամայն դատն ճշմարտութիւն է։ Ցաւում ենք միայն, որ «Մշակի» սուղ էջերը թոյլ չեն տալիս մեզ շատ բան երևան հանել ոչ յօգուտ ուսուցչ. խմբի, որ ազատ է պաշտօնավարելուց տեղիս դպրոցում։

Նախագահ հոգաբարձութեան՝

Խաչ. Աւագեան

—

Նուխի, 16 յունիսի

«Մշակի» № 128-ում «Ժողովական» ստորագրութեամբ մի լուր էր հաղորդված Նուխու հոգաբարձական ընտրութիւնների մասին։

Լրատուն յայտնել է անճշտութիւններ, որ ցանկալի է ուղղված տեսնել։

1) Ամսիս 8-ին ս. Աստուածածին եկեղեցում կայացած ծխ. ժողովում նախագահած՝ Ղարաբաղի թեմ. շրջ. տեսուչ Գ. Հայկունին խօսք չէ արել հոգաբարձ. և ուսուցչ. մարմինների վէճերի մասին։

2) Ընտրված հոգաբարձուների մէջ չը կայ փաստաբան։

3) Հոգաբարձուներն ընտրված են ժողովականների բուռն խնդրանօք. նրանց դէմ ժողովի ընթացքում ոչ մի արտայայտվող չէ եղել։

Ժողովի քարտուղար՝ Արամ Տօնեան

ՆՈՒԻՐԱՏԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հադրութ, 11 յունիսի

Ստացված է յօգուտ Հադրութի հայոց եկ.-ծխ. դպրոցի շինութեան՝ Սամարղանդից Սեդրակ Միրզայանցի միջոցով՝ Ս. Միրզայանից 25 ր., Դ. Առաքելեանից 20 ր., Գ. Անանեանից և Ա. Անանեանից 10-ական ր., Ա. Գրիգորեանից 5 ր., անծանօթից 1 ր., Սամանգանից Արսէն Տէր-Սրապիոնեանի միջոցով՝ Ս. Բաղամեանից 20 ր., Ա. Տէր-Սրապիոնեանից 15 ր., Ա. Աթայեանից, Ն. Իշխանեանից և Կ. Ասրեանից 5-ական ր., Յ. Աղամեանից ի յիշատակ իր հանգուցեալ մօր 100 ր., Պետերսբուրգից Յովակիմ Ամիրեանցի միջոցով՝ Յ. Ամիրեանից 15 ր., Մ. Դուրասանեանից 10 ր., Գ. Փաշայեանից և Մ. Բարաթեանից 5-ական ր., Ա. Տէր-Յարութիւնեանից, Դ. Յակոբեանից, Ա. Զաքիեանից 1-ական ր., Մ. Տէր-Թաբրիէլեանից և Ս. Մելք.-Աւետիսեանից 5-ական կ., Մերվից Գ. Ասաթեանի միջոցով՝ Գ. Ասաթեանից և Ա. Փառունցից 100-ական ր., Ս. Աբրահամեանից և Ա. Մելքումեանից 5-ական ր., Ա. Սաֆարեանից, Մ. Ղազարեանից և Մ. Սարիկեանից 3-ական ր., Ա. Մանուկեանից, Գ. Ղարիբեանից, Ս. Զիմաչից, Լ. Բալասանեանից և Ա. Խալաթեանից 1-ական ր.։ Ընդամենը 504 ր.։ Նախկին ստացվածների հետ միասին 4143 ր. 40 կ., որից ծախսված է շինութեան վրա 3579 ր. 11 կ.։

Բոլոր նուիրատուներին յայտնվում է խորին շնորհակալութիւն։

Այն բոլոր անձանց, որոնց մօտ շինութեան յատկացրած դրամ կայ, խնդրվում է շուտով յանձնաժողովին հանել, որպէսզի կարելի լինի գործը շուտով վերջացնել։

Նախագահ յանձնաժողովի՝

Ս. Ստեփանեան

Անդամ քարտուղար՝

Ս. Տէր-Գասպարեան

—

Գիւլագարակ, 18 յունիսի

Գիւլագարակի հայոց ծխ. դպրոցի շինութեան օգտին ստացել ենք հետևեալ նուիրատուութիւնները.

1) Թիֆլիսի թեմի առաջնորդ Մեսրոպ եպ.-ից 100 ր.։

2) Յովհ. Դօխօլեանի միջոցով 70 ր. հետևեալ անձերից. Մ. Ղուկասեան 15 ր., Յ. Բախշիեանց, եղբ. Բասենցեաններ, Ս. Աբրահամեան, Ս. Յարութիւնեան, Առ. Տ. Վառ. Գուլաղեան և Առ. Տ. Ափրիկեան՝ 5-ական ր.։ Գ. Նախշունեան, Գ. Մ. Բեազեան, Ս. Պառաւեան, Գր. Բօղոյեան, Ա. Վարդանեան և եղբ. Դաւթեաններ՝ 3-ական ր.։ Ստ. Սօֆխեան, Դէմուրեան, Գ. Փիլլեան և Դանիէլեան՝ 2-ական ր.։ Ս. Տէր-Վարդանեան՝ 1 ր. 50 կ.։ Բ. Տէր-Մատթէոսեան, ոմն, Գ. Գ. Ափրիկեան և Ս. Յարութիւնեան՝ 1-ական ր.։

3) Աստ. Տէր-Վարդանեանի միջոցով հանգանակված՝ 20 ր.։

4) Տ. Պետրոսեանի միջոցով՝ 10 ր. հետևեալ անձերից. Ն. Յարութիւնեան՝ 2 ր., եղբ. Օհանջանեաններ, Ա. Միրզոյեան, Մ. Տէր-Անտոնեան, Ա. Տէր-Յովհաննիսեան 1-ական ր., Ս. Բախչեան՝ 50 կ., Գ. Գրիգորեան՝ 45 կ., իր միջոցներից 3 ր. 5 կ.։

Շինարարական յանձնաժողովը յայտնում է նուիրատուներին իր խորին շնորհակալութիւնը։

Գիւլագարակի հայոց եկ. ծխ. դպրոցի շինարարական յանձնաժողովի անդամներ՝

Բ. Այվազեան, Ե. Դօխօլեան, Դ. Շահինեան։

Աւ. ուսուցիչ՝ Ռ. Իսկէնտէրեան

ՀԱՅ ԿԵԱՆՔԸ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ.

ԴՐՈՒԱԳՆԵՐ ՊԱՐՍԿԱՀԱՅ ԿԵԱՆՔԻՑ

I

Ղազվինի հայ հասարակութիւնը մի փառաւոր թատերասրահ էր շինել տարիներ առաջ, որ տրված էր ռուսական զօրքին վարձով և յատկացված զինուորական եկեղեցու։ Ռուսական զօրքը Ղազվինից դուրս գնալուց յետոյ, սրահը վերադարձվեց հայերին, որոնք ծխական ժողովում վճռեցին վերափոխել ժամանակաւորապէս եկեղեցու, քանի որ ներկայ հայ եկեղեցին շատ հեռու է և իր խարխուլ դրութեամբ վտանգաւոր։ Բայց և այս սրահը վերանորոգութիւնների կարիք ունի, որպիսի միջոցները պակասում են։

Այդ ի նկատի ունենալով տեղիս հարուստներից մէկը, պ. Միքայէլ-խան Բարխուդարեանը, բոլորովին ինքնակամ կերպով յայտնում է հոգաբարձութեան, որ ինքը վճռել է 250 թուման յատկացնել սրահի նորոգութեան։ Գովելի է պարոնի արած ինքնակամ բարեգործութիւնը։ Նոյն պարոնը մի տարի առաջ, տեղիս ռուսաց զինուորական քահանայի*) նախաձեռնութեամբ յօգուտ հայոց եկեղեցու շինութեան եղած հանգանակութեանն ևս մի բաւականին խոշոր գումար է նուիրաբերել, սակայն ապրիլ [illegible] այդ հանգանակութեան թերթն է երևան գալիս և ոչ էլ նուիրատուներն են մտածում իրանց ստորագրած գումարները հաւաքելու և գործադրելու։

Ասում են, որ մօտ 2000—2500 ր. կայ ստորագրած այդ թերթի վրա. բաւական չէ օտարազգիների ներկայութեամբ աւատաձեռնօրէն ստորագրել, այլև պէտք է վճարել... Արդէն մի վաղ ախտ է, երբ մարդիկ բարերարի հռչակ վայելելու համար մեծամեծ խոստումներ են անում հրապարակապէս և ապա իրանք աշխատում արգելքներ յարուցանել՝ մեռած թւանշանների փոխարէն հնչիւն դրամներ չը վճարելու համար...

II

Տասնեակ տարիներից ի վեր է, ինչպէս առհասարակ հայ կեանքում, Ղազվինում ևս աղմուկներն ու դալմաղալներն անպակաս են հասարակական հիմնարկութիւնների շուրջը։ Մութ անկիւններում բոլորն էլ այդ աղմուկները վերագրում են մի դիրք ունեցող ընտանիքի և նրան շրջապատողներին։ Մենք բուն շարժառիթներն ուսումնասիրելով եկանք այն եզրակացութեան, որ այդ ընտանիքը աւելի քան մի ուրիշը նպաստել է նիւթապէս հասարակական հիմնարկութիւններին, սակայն ազգային մի կալուածքի գրաւումը նրանց կողմից՝ առիթ է տուել հասարակութեանը եթէ ոչ աշկարա, գոնէ սրտի խորքում տաքալու նրանց, որից և առաջացել է այլ և այլ պատրուակների տակ նրանց վատաբանել, անուանարկել, նոյնիսկ նրանց անունը ազգային ցուցակից ջնջել պաշտօնական ընդհ. ժողովում։ Մեզ թւում է, այդ կալուածքի գրաւումը եղել է՝ ոչ այնքան շահասիրական տեսակէտից, որքան մի կապրիզի հարց։ Մենք անկեղծ խորհուրդ ենք տալիս այդ պարոններին, զանազան կապրիզներն ու ամբիցիաները մի կողմ շպրտել, յանձնել ազգին եկեղեցու և վարժարանի համար մահմեդական վեհապետի նուիրած հողաբաժինը, որը միացնելով հէնց իրանց հօր յիշատակին նուիրած գեսնի հետ՝ կը կազմէ մի փառաւոր ազգային կալուածք, որի առաջ կը խոնարհվեն բոլոր հակառակութիւններն ու աղմուկները և յիշեալ ընտանիքի անունը ոսկէ տառերով կը դրոշմվի այն հիմնարկութիւնների ճակատին, որոնք կը կառուցվեն դրա վրա։ Էլ յոյսերով սպասում ենք...

III

Էջմիածնից յայտնել են թեմիս բոլոր ծխ. ժողովներին այն կարգադրութիւնը, որով ցանկալի է համարվել Պարսկա-Հնդկաստանի թեմը երկուսի վերածել. առաջինի մէջ կը պարփակվի Նոր-Զուղան, Զար-Մըհալը, Հնդկաստանը, իսկ երկրորդի մէջ՝

*) Զինուորական քահանան, հայը Գօնստանտին Սուխիվը, ազգով վրացի էր, մօր կողմից հայ, մի քրիստոնեայ քահանայի մաքրակենցաղ տիպար։

Թէհրանը, Համադանը, Ղազվինը, Բաշտը և այլն։ Այդ մասին մայիսի 23-ին ազգային դպրոցում կայացաւ ծխական ընդհանուր ժողով, ուր բացի հրահանգից, կարդացվեց նաև Թէհրանի ազգային համախորհուրդ անունը կրող մարմնի դիրեկտիվներն այդ մասին։ Ծխականներից մէկը մանրամասն քննադատելով թեմը երկուսի բաժանելու սխալ, վնասակար և անիրագործելի հրահանգները, գտաւ ամենայարմարը՝ թողնել առաջնորդարանը Սպահանում, բաւականանալ մի յաջորդ նշանակելով Թէհրանում, իբրև առաջնորդի ներկայացուցիչը։ Այլ և Թէհրանի համախորհրդի դիրեկտիվները տալը գտաւ անմիտ և անտեղի, որով կամենում են ծխական ժողովներին կանխակալ կարծիքներով ծանրաբեռնել և թերևս իրանց մտածումները կլսել տալ... Համախորհուրդը, որ իր գոյութիւնը ցոյց է տալիս մէկ առաջնորդական ընտրութիւններին, մէկ էլ գլխաւորապէս, մէջլիսի ընտրութեան ժամանակ, չէ մոռացել իր դիրեկտիվների մէջ յիշեցնել առաջնորդի անհրաժեշտութիւնը, մանաւանդ որ մէջլիսի հայ անդամների ընտրութեան խնդիրը կայ, ցոյց է տալիս, ըստ պօլսեցիների, իր անդամների քարի ախորժակը—պարլամենտին անդամ ըլալու... Ղազվինի ծխ. ընդհ. ժողովը համաձայնվեց իր անդամի քննադատութեան հետ և վճռեց չը բաժանել թեմը երկուսի, այլ թողնել նոյնը։ Մաբ

Ղազվին

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՅՈՎՍԷՓ ԶԷՄԲԷՐԼԷՆ

Հեռագիրը տեղեկացնում է այսօր, որ Լօնդօնում վախճանվել է անգլիական յայտնի պետական ու քաղաքական գործիչ Յովսէփ Զէմբէրլէնը։

Զէմբէրլէնը ծնվել է 1836 թ.։ Սիկզբնեբում, այսինքն 1876 թ. նա ընտրվեց տուրին պալատի անդամ, և շուտով դարձաւ արմատական կուսակցութեան լիդերներից մինը։

1880 թ. Գլադստոնի մինիստրութեան օրով Զէմբէրլէնը նշանակվեց առևտրի դեսպարտամենտի նախագահ։

1893 թ.-ից նա յարվեց լիբերալ ունիոնիստներին ստորին պալատում և ընդդիմադիր դիրք բռնեց Գլադստոնի հօմրուլ-բիլլի դէմ։

Երբ կաբինէտի գլուխ կանգնեց Սալիսբիւրին, Զէմբէրլէնը հրաւիրվեց գաղութների մինիստրի պաշտօնին։

Զէմբէրլէնը համարվում էր բուրերի դէմ սկված պատերազմի գլխաւոր նախաձեռնողը։ Նա դեկավար էր իմպերիալիստական շարժման և մինչև իր մահը մեծ ժողովրդականութիւն էր վայելում Անգլիայի շովինիստական խաւերում։

ՍՈՒԼԹԱՆՆԵՐՈՒ ՄԱՑՐԱՔԱՂԱՔԻՆ

Պատերազմի վտանգը անհետացած

Կ. Պոլիս, 12 յունիս

Պահ մը դարձեալ պատերազմի արհաւիրքը սաւառնելէ յետոյ Թիւրքիոյ վրայ՝ հիմա կրնայ այդ վտանգը անհետացած համարուիլ։ Թիւրքերը՝ օրքան ատեն որ հաւատք ունէին, թէ բուլգարները իրենց պիտի գործակցին, բաւական պոռոտ ու մարտական արտայայտութիւններ ըրին, սակայն երբ հասկցուեցաւ, թէ Բուլգարիա որոշած է չեզոք մնալ և բնաւ չնպաստել իրենց, այն ատեն հասկցան, որ պատերազմը միայն ծովային է և իրենց պարտութիւնը անխուսափելի, հետևաբար անմիջապէս սկսան տեղի տալ և պատերազմէն խոյս տալու միջոցներուն վրայ մտածել։ Վենիզելոս տարաւ յաղթանակը Թիւրքիան այնքան պղտիկցնելով, որ զանցառելի քանակութեան համար Յունաստանի առջև խնարհեցաւ և միջազգային քննութեան մը յանձնառու եղաւ։

Հիմա եւրոպական կառավարութեանց դեսպանատոնց թարգմանները Թիւրքիոյ զանազան կողմերը կը շրջին յունաց գանգատները լսելու և անոնց բողոքին որքան իրաւացի ըլլալը քննելու համար։

Մասնաւորապէս շատ սթափեցուցիչ տպաւորութիւն մը ըրաւ ամերիկեան մի քանի մարտանաւերու գնումը, որ յաջողցաւ Յունաստան։

Թիւրքական դրէդնօուտներու գալէն առաջ յունաց ձեռք բերած գերակշռութիւնը կատարեալ անակնկալ մըն էր, որուն առջև տեղի տուին Թիւրքերը։

Պատերազմի հաւանականութիւն չկայ այլ ևս։ Ասով դահլիճի փոփոխութեան հաւանականութիւնն ալ դադրած կրնայ համարուիլ, թէև Հիւսէին Հիլմի-փաշայի վերադարձին վրայ տեղեկութիւն չկայ առայժմ։

Այս կերպով Իթթիհատին տիրապետութիւնը կը մշտնջենաւորուի, սակայն անոր բարոյական հեղինակութիւնը անգամ մը ևս պիտի հարուածուի, վասնզի ինչպէս երբեմն փողոցներուն մէջ պոռացին՝ «Կրետէն չենք տար» «անիկա մեր կեանքն է» և այլն, և յետոյ տուին ոչ միայն Կրետէն, այլ նաև բովանդակ Ռումելին, հիմա ալ պոռացին, թէ «Միդիլլին և Քիոսը չենք տար», «անոնք Անատոլուի մասն են», և կերևայ թէ պիտի տան, դարձեալ իրենց շատախօսութիւններն ու անիմաստ պոռչտուքները լղելով։

Այս նուաստութիւնները բնական է թէ անարձագանգ չեն կրնար մնալ և պիտի թողուն որոշ հետքեր, պետութեան կեանքին մէջ։

* * *

Յունական եկեղեցիները և դպրոցներն ալ հաւանօրէն կը բացուին ի մօտոյ, վասնզի պէտք է անկեղծօրէն ըսել, թէ Թալէաթ բէյ իր վերջին ուղևորութեան միջոցին ամեն բան ըրաւ յունաց դէմ հալածանքը դադրեցնելու համար և շատ մը պաշտօնեաներ պաշտօնանկ ըրաւ։ Այս խեղճերը թիւրքական դիւանագիտութեան զոհերն են։

Անոնք գաղտնի հրահանգներ ունէին նոյն ինքն Թալէաթ բէյէն յոյները հալածելու։ Երբ Թալէաթ բէյ հակահրամաններ տուաւ հալածանքը դադրեցնելու, անոնք կարծեցին, թէ կեղծիք մըն էր կամ սոսկ ձևակերպութիւն մը, և շարունակեցին իրենց գիտցածը ընել։ Հետևանքը եղաւ իրենց պատժապարտութիւնը և պաշտօնանկութիւնը, որ ընաւ արդարացի չէ։

Թալէաթ բէյ ալ այս պարագային կը նմանի այն հրձիգին, որ տունը բռնկցնելէն յետոյ իր կոկորդին բոլոր այժովը «հրդեհ կայ» կը պոռայ։

Իր սերմանած հունտերն են, որ ծլեր են։ Ինչու իբր որամ անոնց անդիտակ կը ձեռանայ։

Բոյկոտի կոմիտէները, յունաց ինչքին, կեանքի և պատիւի պաշտպանող չէթէները ով կազմակերպեց։ Կառավարութիւնը չէր որ իսլամ գաղթականները յոյն տունները զետեղեց և անոնց ամեն սանձարձակութիւն տուաւ, գործելու համար ոճիրներ և այլն։

Այս պայմաններուն մէջ՝ զարմանալի է, որ այս կառավարութիւնը իրը անտեղեակ կատարուածէն՝ անոնց առաջքն առնելու ձեւեր ի գործ կը դնէ։

Եւ Եւրոպա կը հաւատայ... Հայորդի

ՕՐՎԱՅ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

— Զինաստանի Կանտօնից հաղորդում են, որ Կվանտունի բրնձէ արտերը ոչնչացել են հեղեղից. աւելի քան 10000 մարդ զոհվեցին կատաղի յորձանքներին։

— Բրուկլինում ստորգետնեայ երկաթուղու կառուցման աշխատանքների ժամանակ մեքենայից պոկվեցին 50 բանուոր. մի մասը սպանվեց, մի մասը ծանր վիրաւորվեց։

— Օդեսայից և մօտիկ քաղաքներից մեծ քանակութեամբ ալիւր է ուղարկվում Թիւրքիա՝ զօրքի համար։ Զը նայած քանիցս եղած յայտարարութիւններին՝ թէ Բ. Դուռը վճռել է խաղաղ ճանապարհով լուծել իր և Յունաստանի միջև ծագած միջադէպը, այնուամենայնիւ Թիւրքայ կառավարութիւնը թէ գաղտնի և թէ աշկարայ ռազմի պատրաստութիւնները շարունակում է։ Բացի ալիւրից, նա ձեռք է բերում և ձիեր ու ռազմամթերք։

— Սարաէվոյում քարուքանդ են արվել սերբական աւելի քան 1000 տուն և հասարակական հաստատութիւններ։ Կեանքը քաղաքում ներկոները մեռած է։ Ցերեկները սերբերը երկիւղ են կրում դուրս գալ փողոց։ Հակասերբական ցոյցերը ընդարձակվում են։ Զօրքը և ոստիկանութիւնը չեն միջամտում։ Սերբ զոհերի թիւը բաւական մեծ է։

— Շանխայից հեռագրում են, որ Գուանդանի նահանգում սոսկալի հեղեղ է։ հարիւր հազարաւոր ընտանիքներ մնացել են առանց ապրուստի։

— Իրլանդիայում տեղի ունեցաւ զինված ընդհարում նացիոնալիստների և ուլստերցիների միջև. վիրաւորների թիւը մեծ է։

— Բուրցեվը դիմեց Ֆրանսիական արդարադատութեան մինիստրին, մատնանշելով որ, չը նայած Կլեմանսոյի խօստումին, Պարիզում մնում են 50 ռուս գաղտնի ոստիկան, որոնց ճիշդ հասցէները իր՝ Բուրցեվի ձեռքումն է։

— Առանձին պատգամաւորութիւն մեկնում է Պետերբուրգից Ֆրանց-Ֆէրդինանդի թաղմանը ներկայ գտնվելու համար։

— «День»-ի տեղեկութիւնների համաձայն, մինիստրները Պետերհոֆ մեկնեցին շատ կարևոր խորհրդակցութեան։ Քննվել են արտաքին խնդիրները Ֆրանց-Ֆէրդինանդի սպանութեան գործին զուգընթաց։

— Թիւրքայ «Թանին», խօսելով Ֆրանց-Ֆէրդինանդի սպանութեան մասին, ասում է, որ չի կարելի Հաբսբուրգեան պետութեան $^3/_4$ պաւօն ազգաբնակութիւնը ենթարկել գերմանական քաղաքականութեան, որի հետևանք էլ եղաւ արքիդքսի սպանութիւնը։

— Ֆրանց-Ֆերդինանդի սպանութիւնը դուռն է բանում միջազգային բարդութիւնների։ Աւստրիայում հակասերբական ցոյցերի հետ միաժամանակ գլուխ է բարձրացրել բացարձակ դժգոհութիւն ընդդէմ Ռուսիայի։ Ազգային տարրերը կառավարութիւնից պահանջում են վճռական քաղաքականութիւն սլաւոնների վերաբերութեամբ։ Դրօ թիւնը սպառնում է լուրջ դառնալ արքիդքսի թաղումից յետոյ։

— Ֆրանց-Ֆէրդինանդի մահով լքման մէջ է երբեակ դաշնակցութիւնը։ Մի հոսանք գոյութիւն ունի Գերմանիայում, որ կողմակից է Աւստրիան Գերմանիայի և Իտալիայի միջև բաժանելուն, ըստ որում աւտոնոմիա պէտք է տրվի այդ դէպքում սլաւոն ազգութիւններին։ Վիէննայում ամեն օր տեղի են ունենում կարևոր պաշտօնական խորհրդակցութիւններ ստեղծված իրերի դրութեան առիթով։

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ՅԱՅՏՆՈՒՄ Է

ՇՈՒՇԻ, Ս. Տէր-Ղուկասեանին.—«Աբեռում» ձեր մասին գրվածների հերքումն ուղարկեցէք ուղղակի «Արև» թերթին ի տպագրութիւն։ Դուք իրաւունք ունէք այդ անել և օգտվեցէք այդ իրաւունքից։

ԲՈՒԹԱՑԻՍ, Աշոտ ք. Տէր-Իսրայէլեանին.—Ձեր ակնարկած հերքումը չենք ստացել։

Խմբ.-ագիր-հրատարակիչ՝
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԲՈՒԺԵԼՈՒ ՆՈՐ ՄԻՋՈՑ

Մեր ժամանակի երկու յայտնի հեղինակութիւններ՝ անգլիացի Հէյգը և ֆրանսացի Բրոուն-Սէկարը արտասանել են իրանց «նոր խօսքը» հիւանդութիւնների բուժման մասին։

Պրոֆ. Հէյգը իր փայլուն աշխատասիրութեամբ՝ «Միզային թթուտը որպէս խրօնիքական հիւանդութիւնների հիմնական պատճառ» խորագրով՝ անհերքելի կերպով ապացուցել է, որ բազմաթիւ և զանազան հիւանդութիւնները, որոնց ենթակայ է մարդը, շուտ վրա հասնող զառամութիւնը եւ մինչեւ անգամ մահը առաջ են գալիս նրանից, որ օրգանիզմը պարունակում էիր մէջ մեծ քանակութեամբ միզային թթուտ։

Գիտական նորագոյն հետազօտութիւններով ապացուցված է, որ մեր ներկայ ժամանակի կուլտուրական մարդը չափազանց շատ է այնպիսի կերակուր գործ ածում, որ պարունակում է իր մէջ թթուաւոր տարրեր (միս, ձուկ, սուրճ, շոկոլատ, կակաօ և այլն)։

Քանի օրգանիզմը չահել է և առողջ, նա կարողանում է առանձին թթուտների եւ ֆերմենտների օգնութեամբ, որ առաջ են գալիս նրա սերմնային գեղձերից և անցնում արեան մէջ, թթուեցնել թունաւոր պուրինները եւ դուրս վանել նրանց երիկամունքների միջոցով։ Բայց հէնց որ օրգանիզմի ֆունկցիաները թուլանում են, որ նկատելի է հիւանդութիւնների կամ ծերութեան ժամանակ, այդ դէպքում թուլանում է նաեւ սերմնային գեղձերի գործունէութիւնը և նուազում է կամ բոլորովին սպառվում այդ գեղձերից դէպի արեան մէջն անցնող փրկարար թթուտն ու ֆերմենտը, որի հետևանքը լինում է այն, որ արեան մէջ առատանում են պուրինները, որոնցից դ առաջանում է միզային թթուտը։

Միւս գիտնականը՝ պրոֆ. Բրոուն Սէկարը՝ իր աշխատասիրութիւններով և բազմաթիւ դիտողութիւններով թէ իր վրա և թէ իր հիւանդների վրա՝ ոչ պակաս փայլուն կերպով ապացուցել է, որ «կենդանիների սերմնային գեղձերից հանված հիւթը պարունակում է իր մէջ, հէնց այն թթուտներն ու ֆերմենտները, որոնք բացակայում են ծերերի, հիւանդների և թուլակազմների արեան մէջից, և որ այդ հիւթը, մուտք գործելով արեան մէջ արագացնում է նիւթերի փոխանակութիւնը, հալեցնում և ոչնչացնում է պուրինները ու միզային թթուտը, այսինքն՝ անհետացնում է խրօնիքական հիւանդութիւնների պատճառները և օրգանիզմը դնում է վերածնութեան իսկական շաւղի վրա»։

Այժմ միայն յայտնի է բժիշկների շրջանում եղած այն աջողութիւնը, որ ունի կենդանիների սերմնային գեղձերից պատրաստված հիւթը—Դ. ԿԱԼԷՆԻԶԻՆԿՕՅԻ լաբորատորիայից։ Արդէն 3000-ից աւելի բժիշկներ նշանակում են Դ. ԿԱԼԷՆԻԶԻՆԿՕՅԻ լաբորատորիայում պատրաստված սերմնային հիւթը այնպիսի հիւանդութիւնների ժամանակ, որ առաջանում են օրգանիզմի մէջ պուրինները և միզային թթուտը կուտակվելուց, այն է՝ նեվրաստենիայի, իստերիայի, նեվրալգիայի, էպիլեպսիայի, սեռական թուլութեան, զառամութեան, արեան պակասութեան, հիւծուածութեան եւ բեղի, կաթուածի, պօղազարայի եւ յօդացաւի, շաքարահիւանդութեան, դիաբէտի, տուբերկուլօզի, բրոնխիտի, արտերիոսկլերօզի եւ գիրութեան, զլխացաւի եւ անքնութեան, ողնուղեղի հիւծման, մարսողութեան եւ սրտի գործունէութեան անկանոնութեան, տիֆից, քութէշից, դիֆտերիտից, սիֆիլիսից, ծննդաբերութիւնից, անդամահատութիւնից առաջացած թուլութեան և այլ հիւանդութիւնների ժամանակ։

Դ. ԿԱԼԷՆԻԶԻՆԿՕՅԻ լաբորատորիայի սերմնային հիւթի բուժիչ նշանակութիւնը, բժիշկների կարծիքով, ՅՈՇՈՒՐ է, որ երևում է հետևեալ դիտողութիւններից։

Պ. Պ. ԲԺԻՇԿՆԵՐԻ ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

1) Ներքին հիւանդ. կաֆէդրայի պատկառելի պրոֆ. Ա. Մ. ԾԻՏՈՎԻ դիտողութիւնը։ Խարկով, Գոգոլի փողոց № 6.

«Զափազանց շնորհակալ եմ Ձեզանից Ձեր հիանալի պրէպարատն (սերմնային հիւթ՝ Դ. Կալէնիչկոյի լաբոր.) ինձ ուղարկելուն համար։ Թէ ես և թէ իմ եղբօրորդին լաւ հետևանքներ ունեցանք։ Մէկ և կէս ամսվայ ընթացքում իմ մկանային ոյժերս ըստ դիամէտրի աւելացան մինչև 4 կիլօ (տարբերութ 76 է) տրամաղրութիւնս ակներև փոխվեց դէպի լաւը։ Ման գալ կարողանում եմ երեք անգամ աւելի, քան առաջ էր։ Առաջները իմ փոքած սպէրմինը այդ աջողութիւնը երբէք չունեցաւ։ Իրաւ որ սերմնային հիւթը արագացնում է մարդու օրգանիզմի մէջ գտնված միզային աղերի նուազումը, որը ես նկատել եմ իմ մէջը անաւելի ենթարկելով»։

5) Բժ. Պ. Ա. ԱՆՏԻՊԻՆԻ դիտողութիւնը։ Դէդօվիչի կայար., Մ.-Վ.-Ր. երկաթուղի։

«Մի վարժուհի, 28 տար. (Ս. Պ.), ունեցել էր թոքերի բորբոքում, մի տարուց յետոյ՝ տիֆ, որից յետոյ տեղի էր ունեցել ուժեղ անէմիա և թուլազգացութիւն։ Հիւանդը ամբողջ երկու ամիս պառկած էր անկողնում, և ոչ մի դեղ չէր օգնում նրան։ Մէկ խորանարդ մետր. արիան մէջ ես խորոցայցով գտայ 3 700,000 կարմիր գնդակներ։ Իսկոյն ես դրեցի նրան դեղատոմս՝ գործածելու սերմնային գեղձերից քամված հիւթ, և չորս սրուակ ընդունելուց յետոյ հիւանդի անէմիան սկսեց արագաբար անհետանալ։ Վեց սրուակից յետոյ ես հաշուեցի նրա արեան կարմիր գնդակները և գտայ 6.300,000 հատ։ Հիւանդի ոյժերը այնքան վերականգնվեցին, որ նա կարող է այժմ պարապել երեխաների հետ։ Ուշադրութեամբ քննելով և ուսումնասիրելով պրէպարատը, ես կարող եմ համարձակ ասել, որ դա ամենալաւ և ուժեղ դեղ է շատ հիւանդութիւնների դէմ»։

6) Նովգորոդի զինուոր. հիւանդ. ասազբժիշկ ՏԱԼԻԶԻՆԻ դիտողութիւնը։

«Մօտ 70 տարեկան մի պառաւ կին հիւանդ էր ամբողջ երկու տարի խրօնիքական յօդացաւով։ Երկարատև հիւանդութիւնը և զառամութիւնը հիւանդին կատարեալ կմախք էին դարձրել։ Հիւանդը մի տարուց աւելի պառկած էր անկողնի մէջ։ Զորս ամիս անցնելուց յետոյ, երբ հեղուկ-դեղի ամբողջ պաշարը նա ընդունեց, հիւանդը կարողացաւ ոտքի կանգնել և ադամ ման դալ սենեակում»։

7) Վարշավայի մանկ. հիւանդ. ասազբժիշկ Ա. ԴՈԲՐԺԱՆՍԿԻԻ դիտողութիւնը։

«Գ. Դ., ոսկրացաւով բռնված մի ծերունի, որի ձեռքերի մատները վերջերս սկսել էին սաստիկ ցաւեր զգալ, Ձեր դեղից երկու սրուակ ընդունելուց յետոյ՝ ցաւերը նուազեցին և ոտները սկսեցին ազատ շարժումներ անել։ Բայց գլխաւորն այն է, որ մէկի մէջ եղած միզային թթուտը, որի վերջին անարիը ցոյց էր տուել հարարին (pro mille) 4,27, գտնվում էր հարված գրութեան մէջ, այնպէս որ խորոցայցով քննելիս հազիւ մի քանի բիւրեղիկներ էին նկատվում»։

8) Բժ. Վ. ՄԱՏՈՒՍԵՎԻՉԻ (Լուբնա) դիտողութիւնը։

«Մի հիւանդ, 26 տարեկան, նեղ կրծքով, թուլակազմ, որ մի քանի անգամ արիւն էր թքել, ախորժակը վատ, թախծոտ, իր հիւանդութեան (թոքախտ) վատ հետևանքները նախազգացող, բժշկվում էր ինձ մօտ։ Ես նշանակեցի նրան ընդունել Դ. Կալէնիչկոյի լաբորատորիայում պատրաստված սերմնային գեղձերից քամված հիւթից։ Հիւանդի ախորժակը բացվեց, մտնդատութիւնը օրէ-օր լաւացաւ։ Մինչև երկու շաբաթը երիտասարդն աշխատել սկսեց։ Մինչև երկու ամիսը նրա մարմնի կշիռը 21 ֆունտով աւելացաւ։ Հաղը դադարեց։ Կարող եմ համարձակ ասել այս եզրակացութիւնը, որ «սերմնային հիւթը վերականգնում է օրգանիզմի ոյժերը՝ կուսելու վնասակար հիւանդութիւնների դէմ, և այդպիսով՝ այս կամ այն հիւանդութիւնից երբեմն առողջութիւնը նորից վերակա գնում է»։

Հիւանդների անձնական դիտողութիւնները

9) Պ. Իվանով, ծովային տէխնիկ-ջրոսոյզ, գնդապետ (Մոսկվա, Մեծ Եակիմանկա)։

«Մարմնիս ամբողջ կողմից ես կաթուած էի ստացել։ Ոչ ոքի չէի ճանաչում և գիտակցութիւնս կորցրել էի։ Իմ պաշտօնակիցներիս թախանձանքը՝ վերադարձել աշխարհս շուրջը եղած հաւատացութիւնը թագաժառանգ Ցեսարեվիչի—այժմ բարեբաստիկ թագաւորող Կայսեր—հետ, ես անկարող էի լինում կատարել։ Ամեն ինչ ինձ համար կորած էր։ Ես սկսեցի ընդունել սերմնային գեղձերից քամված հիւթ։ Եւ այժմ, շնորհիւ Աստուծոյ ողորմութեան, ես ինձ այնպէս առոյգ, կատարեալապէս առողջ և ուժեղ եմ զգում, որ բոլոր իմ ծանօթները չեն կարողանում որոշել, թէ մարմնիս որ մասն էր կաթուածի ենթարկված։ Ինձ, խնայելս ասած, վերադարձել է երկրորդ երիտասարդութիւնը»։

10) Քահանայ Սլաստենով Ա. Վաս. (Մալայա-Կնեպգիվկա, Ապտեկար. գաւ., Սարատովի նահ., «Բ. Կօպէյնի» կայարան)։

«Իմ փեսայ՝ Ա. Ս. քահանան սաստիկ հիւանդ էր։ շարունակ սաստիկ քրտնելուց՝ ամեն օր 3 շապիկ էր փոխում։ Նա այնքան էր թուլացել, որ գլուխը բարձրացնել չէր կարողանում։ Սերմնային գեղձերից քամված հիւթից մի սրուակ ընդունելուց յետոյ հիւանդը իր մէջ սկսեց ոյժ զգալ, ախորժակը բացվեց, սկսեց հանգիստ քնել և շատով բոլորովին ապաքինվեց։ Այժմ նա իրան այնպէս լաւ է զգում, որ սրանից 10 տարի առաջ էլ այդպէս չէր զգում»։

11) Քահանայ Դ. Բօգօվ (Պետրօվսկ, Ֆիլիպպօվո-Գօրբայլիսովների դիւղ)։

«Մի քանի տարի շարունակ ես ունէի մայասիլ հիւանդութիւնը։ Օգոստոս ամսից սկսած ընդունեցի սերմնային գեղձերից քամված հիւթը. այդ օրվանից սկսած արիւնոտութիւնս դադարեց, կպութիւնս անցաւ և բնական պահանջս կատարվում է կանոնաւոր։ Քունս, ախորժակս և ինքնազգացումս շատ լաւ է»։

12) Տիրացու Հ. Ա. Նարբէկով (Կոստրոմա, զեմստվային պօստ, Վօզնեսենսկի գիւղ)։

«Ես անցեալ ամառ ընդունեցի սերմնային գեղձերից պատրաստված հիւթից 2 սրուակ՝ մարմնիս ձախ կողմում ստացված կաթուածս դէմ։ Ես ինձ այնքան լաւ եմ զգում, որ կարողացայ չորս անգամ գնալ ոտով մինչև Կոստրոմա, 25 վերստ տարածութիւն, և վերադառնալ»։

13) Բէլեակով Միխ. (Աչէն, Պերմի նահ.)։

«Ես հիւանդ էի, ման գալ չէի կարողանում, ցաւում էր թէ կուրծքս և թէ մէջքս։ Երկու ոտս թուլացել էին, այնպէս որ առանց կողմնակի օգնութեան չէի կարողանում անկողնի մէջ շուռ գալ։ Երբ սերմնային հիւթից մի սրուակ խմեցի, ես անկողնից վեր կացայ, և ի զարմանս բոլորի՝ սկսեցի ման գալ, և այժմ զգում եմ, որ ոյժերս վերականգնել են»։

14) Նադ. Ա. Կվաշուկ (Զերվօնոէ կայարան, Վոլ. նահ.)։

«Ես ձեռների յօդացաւ ունէի, նոյնիսկ չէի կարողանում ծծկեր երեխայիս ձեռներիս վրա պահել, այնպէս որ ազախնս ստիպված էր լինում երեխային գոտիով կապել կրծքիս, որպէսզի կարողանայի կերակրել նրան։ Սերմնային հիւթից երեք սրուակ ընդունելուց յետոյ ես բուժվեցի և մինչև անգամ զգում էի ամբողջ օրգանիզմիս մէջ բարելաւումն»։

15) Ալէքսանդրա Սմիրնովա (Տուլա, Կրիվայա-Բելայեվսկայա փող., տ. Բօբրսովի)։

«Զորս տարի սրանից առաջ ես իմ 7 տարեկան երեխային բժշկեցի սերմնային հիւթով։ Նա սարսափելի բրօնխիտ ունէր։ Երեխան մինչև այն դրութեան հասաւ, որ ման գալ չէր կարողանում, համարեա թէ խեղդվում էր, նիհարում, գունատվում և ոչինչ ուտել չէր կարողանում։ Բժիշկները ասում էին, որ նա ժամանակով թոքախտ պիտի ստանայ։ Ես սկսեցի երեխայիս տալ սերմնային հիւթ, օրական 3 անգամ՝ 7 կաթիլ իւրաքանչիւր անգամը։ Նա դրանից յետոյ սկսեց ուտել, շատով կազդուրվել, թողեց հազալը, թանչոց բոլորովին չունէր և սկսեց գիրանալ։ Նա մինչև օրս էլ այնպէս գէր է, սովորում է դպրոցում և աւելի առողջ է, քան իր միւս եղբայրները»։

Մնում է ցանկալ, որ բազմաթիւ բժիշկներ և հիւանդներ, որոնք նուազ չափով անգամ կասկածում են Կալէնիչկոյի լաբորատորիայում պատրաստված «սերմնային հիւթի» բուժիչ ազդեցութեան վերաբերմամբ, անձամբ փորձէին այդ պրէպարատը։

Պ. պ. բժիշկներին «Սերմնային հիւթը», Դ. Կալէնիչկոյի լաբոր. պատրաստված դիտողութեան համար ուղարկվում է GRATIS.

ՈՒՂԱՐԿՎՈՒՄ Է ՁՐԻ

Դ. ԿԱԼԷՆԻԶԻՆԿՕՅԻ լաբոր. պատրաստված սերմնային հիւթով բուժումներ անելուն վերաբերեալ ընդարձակ գրականութիւնը (մօտ 400 բժիշկների դիտողութիւններ)։

Դ. ԿԱԼԷՆԻԶԻՆԿՕՅԻ լաբոր. ՍԵՐՄՆԱՅԻՆ ՀԻՒԹԻ մի սրուակը արժէ 2 ր. 50 կ.։ Ձանապարհածախքը (կարելի է և վերադիր վճ.)—40 կ.։ Մի սրուակից աւել պատուիրողները ճանապարհածախքը չեն վճարում։

Հասցէն՝ Органотерапевтическая лабораторія Д. Калениченко, Москва, Козловскій пер., соб. д., № 10, кв. 267.

(6, 20) (М. 234232) 3—1

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ
(Ժամերը նշանակված են Թիֆլիսի ժամանակով)
ԹԻՖԼԻՍԻՑ ՄԵԿՆՈՒՄ Է.

ԲԱԿՈՒ.— **Սարգ գնացքը** № 6—12 ժ. 8 ր. ցեր., հասնում է Ազստաֆա 2 ժ. 11 ր., Գանձակ 4 ժ. 23 ր., Եալամ 5 ժ. 43 ր., Հաջի-Կաբուլ 8 ժ. 56 ր. եր., Բագու 11 ժ. 50 ր. գիշ.: **Պոստաստր գնացքը** № 4—10 ժ. 20 ր. գիշ., հասնում է Ազստաֆա 1 ժ. 1 ր. գիշ., Գանձակ 4 ժ. 7 ր. առ., Եալամ 6 ժ. 56 ր. առ., Հաջի-Կաբուլ 10 ժ. 40 ր. առ., Բագու 3 ժ. 22 ր. ցեր.: **Մարդասար գնացքը** № 8—6 ժ. 25 ր. եր., հասնում է Ազստաֆա 8 ժ. 49 ր. եր., Գանձակ 11 ժ. 22 ր. գիշ., Եալամ 1 ժ. առ., Հաջի-Կաբուլ 4 ժ. 42 ր. առ., Բագու 7 ժ. 58 ր. առ.: **Մարդասար գնացքը** № 12—4 ժ. 5 ր. ցեր., հասնում է Ազստաֆա 6 ժ. 48 ր. եր., Գանձակ 9 ժ. 32 ր., Եալամ 11 ժ. 17 ր. գիշ., Հաջի-Կաբուլ 3 ժ. 33 ր., Բագու 7 ժ. 25 ր. առ.: **Խառն գնացքը** № 22—4 ժ. 58 ր. առ., հասնում է Ազստաֆա 9 ժ. 46 ր. առ., Գանձակ 2 ժ. 15 ր. ցեր., Եալամ 4 ժ. 58 ր. ցեր.: Հաջի-Կաբուլ 11 ժ. 34 ր. գիշ., Բագու 5 ժ. 4 ր. առ.:

ԲԱԹՈՒՄ.— **Պոստաստր գնացքը** № 3—9 ժ. 54 ր. առ., հասնում է Մելիսլյովո 2 ժ. 59 ր. ցեր., Բաթում 11 ժ. 8 ր. գիշ.: **Մարդասար գնացքը** № 7—2 ժամ 18 ր. ցերեկվա, հասնում է Մելիսլյովո 5 ժ. 25 ր. եր., Բաթում 12 ժ. 48 ր. գիշ.: **Մարդասար գնացքը** № 9—8 ժ. 53 ր. գիշ., հասնում է Մելիսլյովո 1 ժ. 4 ր. գիշ., Բաթում 10 ժ. 1 ր. առ.: **Խառն գնացքը** № 21 (մարդատարի տրպոտեթեմբ տպագրների համար)—2 ժ. 59 ր. գիշ., հասնում է Մելիսլյովո 9 ժ. 3 ր. առաւ., Բաթում 10 ժ. 10 ր. գիշ.: **Սարգ գնացքը** № 5—8 ժ. 16 ր. եր., հասնում է Մելիսլյովո 11 ժ. 15 ր. գիշ., Բաթում 6 ժ. 33 ր. առ.:

ՋՈՒԼՖԱ-ԹԵՐԵՔԱՆ.— **Պոստաստր գնացքը** № 4/3—12 ժ. 56 ր. ցեր., հասնում է Ղարաքիլիսա 8 ժ. 10 ր. եր., Ալէքսանդրոպոլ 11 ժ. 53 ր. գիշ., Էջմիածին 5 ժ. 12 ր. գիշ., Ալյուխանու 5 ժ. 40 ր. գիշ. (առանց երեկո մանելու), Նախիջևան 10 ժ. 11 ր. առ., Ջուլֆա 11 ժ. 38 ր. ցեր.: **Խառն գնացքը** № 24/25 (IV կարգի վագոններով)—10 ժ. 58 ր. առ., հասնում է Ղարաքիլիսա 9 ժ. 20 ր. գիշ., Ալէքսանդրոպոլ 4 ժ. 18 ր. առ., Ալագյազ 10 ժ. 5 ր. ցեր., Ալյուխանու 1 ժ. 18 ր. ցեր., Նախիջևան 8 ժ. 18 ր. եր., Ջուլֆա 10 ժ. 13 ր. գիշ.: **Մարդասար գնացքը** № 17/18—6 ժ. 58 ր. եր., հասնում է Ղարաքիլիսա 1 ժ. 57 ր. գիշ., Ալէքսանդրոպոլ 5 ժ. 19 ր., Էջմիածին 10 ժ. 21 ր., Ալյուխանու 10 ժ. 49 ր., Երևան 11 ժ. 42 ր. առ.: **Մարդասար գնացքը** № 14/13—11 ժ. 13 ր. գիշ., հասնում է Ղարաքիլիսա 6 ժ. 14 ր. առ., Ալէքսանդրոպոլ 9 ժ. 41 ր. ցեր., Կարս 1 ժ. 8 ր. ցեր.:

ԲՈՐԺՈՄ.— **Մարդասար գնացքը** № 17/18—7 ժ. 28 ր. առ., հասնում է Թբիլիսի 10 ժ. 5 ր. առ., Բորժոմ 12 ժ. 48 ր. ցեր.: **Մարդասար** № 19/20—3 ժ. 20 ր. ցեր., հասնում է Թբիլիսի 5 ժ. 51 ր. ցեր., Բորժոմ 8 ժ. 26 ր. երեկ.

ԹԻՖԼԻՍ Է ՀԱՍՆՈՒՄ

ԲԱԿՈՒՑ.—**Սարգ գնացքը** № 5—7 ժ. 41 ր. եր. **Պոստաստր գնացքը** № 3—8 ժ. 58 ր. առ.: **Մարդասար գնացքը** № 7—1 ժ. 42 ր. ցեր.: **Խառն գնացքը** № 21—2 ժ. 17 ր. գիշերվա: **Մարդասար գնացքը** № 11—10 ժ. 5 ր. առ.:

ԲԱԹՈՒՄԻՑ.—**Պոստաստր գնացքը** № 4—9 ժ. 30 ր. երեկ.: **Մարդասար գնացքը** № 8—5 ժ. 55 ր. ցեր.: **Մարդասար գնացքը** № 10—9 ժ. 51 ր. առ.: **Խառն գնացքը** № 22—3 ժ. 55 ր. գիշ.: **Սարգ գնացքը** № 6—11 ժ. 8 ր. առ.:

ՋՈՒԼՖԱ-ԹԵՐԵՔԱՆԻՑ.—**Պոստաստր գնացքը** № 4Д/3—7 ժ. 21 ր. եր.: **Խառն գնացքը** № 26/27 (IV կարգի վագոններով)—4 ժ. 41 ր. ցեր.: **Մարդասար գնացքը** № 18/17—8 ժ. 28 ր. առ.: **Մարդասար (Գալ.ստեղ) գնացքը** № 16/15—6 ժ. 58 ր. առ.:

ԲՈՐԺՈՄԻՑ.—**Մարդասար գնացքը** № 17/18—10 ժ. 28 ր. եր.: **Մարդասար գնացքը** № 19/20—7 ժ. 25 ր. առ.:

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Բժշկ. Բ. Նաւասարդեանի

Հիմնված 1880 թ.
(Գուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)
Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից
«606»-ի եւ «914»-ի ներսրսկում բժշկական խորհրդակցութեամբ՝ առ. 11—12 ժ.

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ

Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան վեներական (սիֆիլիս) հիւանդութիւն:
Բ. Դ. ԱԶԱՍԱՐԵԱՆ—1—2 ժ. ներքին ցողային և երեխայոց հիւանդութ.:
Զ. Բ. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆ—10—11 ժ. մանկաբարձութիւն, կանանց և երեխայոց հիւ.:
Մ. Մ. ԲԵՆԻԱՄՈՎԻՉ—10—12 ժ. ականջի, կոկորդի, քթի հիւանդութ.:
Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու, վեներական վիրաբուժութեան և միզասեռ. հիւ.:
Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—12—1 ժ. երիզ. հինդ. և շաբաթ. երեխայոց ներքին և հիւ. և ծաղկահան.:
Ե. Ե. ՏԷՐ-ԴԻՐԻՈՐԵԱՆ—12—1 ժ. երկուշ. չորք. ուրբաթ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահան:
ԳԻՆ-ԲՈՒԼԻ ՏԷՐ-ԳԱՐԹԵԱՆ—12—1 ժ. մանկաբարձութիւն և կանանց հիւ.:

ՆԵՐԿՈՆԵՐԸ

Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—6—7 ժ.:
Ե. Ե. ՏԷՐ-ԴԻՐԻՈՐԵԱՆ—6—7 ժ.:
Վճարը 50 կ.: Զբաւորները ձրի: Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին:
Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
Բժշկապետ Բ. Նաւասարդեան
1. 0—57

ԲԺԻՇԿ
Գ. Ն. ՄԱՂԱՔԵԱՆ
ՓՈԽԱԴՐՎԵՑ Նոր բնակարան Սօլօլակում
Բէքառովսկայա փող. № 38.
Ներքին և երեխաների հիւանդ., մասնագէտ ստամոքսային եւ աղիքային հիւանդ.: Էլեքտրոտէրապիա: Ընդունելութիւնը առ. ժամը 10—11-ը և երեկ. ժամը 5—7-ը:
Տելեֆոն № 388.
(ա. օ.) 112. 100—95

ԲԺԻՇԿ
Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ
Յունիսի 1-ից ընդունում է հիւանդներին ԱԲԱԹՈՒՄԱՆՈՒՄ: Էլեքտրաբուժական կաբինէտ: Բժշկութեան ֆիզիկական մեթոդներ:
(հ. տ. կ.) 400. 100—24

„ՄՇԱԿԻ“ ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆ Ը ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ
ՅՕԳՈՒՏ „ՄՇԱԿԻ“ ՖՕՆԴԻ
հետեւեալ գրքերը.
1) «ՄՇԱԿ» ԵՒ ՀԱՅ ԿԻՆԸ գ. 1 ր.
2) ՀԱՄԱԼԻՐ ՄԱՍԼԱՀԱԹԻՐԸ » — 30 կ.
3) ԿԱՅԶԻՆԻ ՃԱՆԿԵՐՈՒՄ, գրամ 5 գ. Աւ. Առաքելեանի » — 50 կ.
4) ԲԱՌԱՄՆԱՄԵԱԿ «ՄՇԱԿԻ» («Մշակի»յօբելեանի առիթով «Տարազի» հրատարակած ալմանախ) 1 ր.
5) ԳՐ. ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ, հատոր I 1 ր.
Վերոյիշեալ հրատարակութիւններից մի-մի օրինակ պահանջողները ճանապարհածախս չեն վճարում:
(2) 10—10

ԱՐԵԳԱԿԻ ՄՇՏԱԿԱՆ ՈՒՂԵԿԻՑՆԵՐԻՑ

ՄԵ Ն ԷԼ ներկայանում են պէպէնները: Առանձնապէս բազմաթանակ են լինում պէպէնները ամառվայ ամիսներում, երբ երեսի կաշին սաստիկ է զրկվում արեգակի կիզիչ ճառագայթներից: Երկար ժամանակ պէպէնները—նոյնիսկ գեղեցիկ երեսները ապեղացնող այդ պակասութիւնը—համարվում էին բնութեան այնպիսի մի չարիք, որի դէմ մարդն անզօր էր կռուի: Սակայն **ԿԱԶԻՄԻՆ** Մեռամօրթ օգան, որ մեծ հրաշք չակ ունի, հրապարակ գալուց յետոյ, գիտնականները տեսան էին այդ հարցի վերաբերմամբ փոխվել է: Եւ դա միանգամայն հիմնական է, որովհետեւ **ԿԱԶԻՄԻՆ** արմատական միջոց հետեւ Կրէմ է, որ ոչնչացնում է պէպէնները, բծերը, խանձուածքները և երեսի այլ դէֆեկտները: Այդ կրէմը բուժիչ նշանակութիւնը ուժեղանում է եւ առաւել նրանով, որ նա չէ պարունակում կաշին թունաւորող կամ զրգռող որեւէ նիւթ:
(Ա. 78227) (Կ.) 5—2

ՀՕՆՕՐԵԻ (ՏՐԻՊՊԵՐ) ԴԵՄ ՆՈՐ-ՄԻԱՌՈՑ
„SALO—ՊԻՉԻԼԻՆ“
Salo—Պիչիլին
Salo—Պիչիլին
Նորագործում է արագ և արմատականապէս, և բժիշկների վկայութեամբ, դամարվում է լրջի հաստատուն միջոց: Դրօնգպելու ձեռնարկը կցվում է արկղկին: Ըսկզանը մեռարդայ արկղներում, դասը՝ 1 ր. և 1 ր. 80 կ.:
Արագազանակ լաւ է, ներգործում թէ սուր եւ թէ յարատեւ բնոյթ ունեցող դէպքերում եւ կարճ ժամանակի ընթացքում վերացնում է ամենայամառ ընթացքը:
ՊԱՀՈՍՏ՝ Петербургъ, Казанская ул., № 7, аптека Б. Конгейма.
Վաճառվում է բոլոր դեղատներում և դեղավաճառ խանութներում:
Salo—ՊԻՉԻԼԻՆ
(Կ.) (Ա. 5778) 37—9

Հոյս տեսաւ
«ՓՈՐՁԱՆՔՆԵՐԻ ԲԺՇԿԱՐԱՆ»
պարզ և հասկանալի լեզուով ամեն մի լուր համար: Անհրաժեշտ է ամենուրեք գտնուելու ընտանեկան, որտեղ չը կայ բժիշկ և դեղատուն: Ամեն տեսակ պատահական փոքրամասերը և պրանց օգնելը ամենատնչտ սիրոցներով: Գեղարտեղով և բացատրութիւններով: Գինը 30 կ.: Ծառվում է եւս—«Վարուցան ախտերը եւ ծանուկ ցաւերի բժշկարան», նկարներով, բազմաթիւ ըստ պատասով և բարդութիւններով: Գինը 50 կ.: «Օրծանք ապնոց», տասկիսասար: Գինը 20 կ.: «Ինկարմամբ շաղվածը», վոլվերվ: Գինը 20 կ.: «Ռաֆիլը» կենսագր. պատկերով. Գինը 10 կ.: «Մրմնոյն դագաղում» պատմուածք: Գինը 1 կ.: Դիմել Թիֆլիս, գրավաճառներին, և լուսն՝ Тифлисъ, Семеновская ул. № 9. Медиц. фельдшеру А. Г. ԵՍԱՅԻՑՆ. Դիմելի գինը և ճանապարհի ծախսի համար 10 կ. մարկներով առաջուց ուղարկել:
(Ռ. Կ.) 327. 100—21

Կօկանդի հայոց մի դասական դպրոցի համար հարկաւոր է՝
1) ՄԻ ԱՐԱԳ ՈՒՍՈՒՑԻՉ,
որ աւանդելու է շաբաթական 18 դաս, և լինելու է խմբապետ աշակերտական խմբի: Վարձատրութիւն առաջուեան և դասատուութեան համար տարեկան 800 ռուբլի, խմբապետութեան համար 100 ռուբ. և ճանապարհածախք 50 ռուբլի: Պահանջվում է մի քանի տարվայ փորձառութիւն:
2) ՄԻ ՅԱՎԵՆԱՆԵԱՆԱՒԱՐՏ ՎԱՐԺՈՒՀԻ,
փորձված, շաբաթական 24 դասի համար ռոճիկ տարեկան 600 ռուբլի և ճանապարհածախք 50 ռուբլի: Դիմել Հոգաբարձութեան հետեւեալ հասցէով. Кокандъ. Арташесу Вагіянцу, և կամ դիմել Ուսուցչական Բիւրոյին:
(օ. մ.) 612. 3—3

Մեծ-Ղարաքիլիսայի հայոց դպրոցի համար հարկաւոր է
ԱԻԱԳ-ՈՒՍՈՒՑԻՉ,
որը պէտք է ունենայ գոնէ մի քանի տարվայ փորձառութիւն, շաբաթական 16 դասով. (հայոց լեզու, ընդհանուր պատմութիւն): Ռոճիկ տարեկան 800 ռ.:
Ցանկացողները պէտք է դիմեն հետեւեալ հասցէով՝ Сел. Больш. Караклисъ. Попечительству армянскаго приходскаго училища.
(օ. մ.) 611. 5—3

Մեղրիի Ծխական դպրոցի համար հարկաւոր է
ԱԻԱԳ-ՈՒՍՈՒՑԻՉ
18 դասով և ռուսաց լեզուի
ՄԻ ՎԱՐԺՈՒՀԻ
որը աւանդելու է նաև կար ու ձև:
Ցանկալի է, որ լինեն ամուսիններ կամ քոյր և եղբայր:
Պայմանների մասին դիմել «Մշակի» խմբագրատուն՝ Լեոն Դանիէլեանին կամ Գ. Մելոյեանին:
(Կ.) 621. 2—2

Մնդրում ենք մերժել կեղծումները և ամեն տեսակ նմանութիւնները և պահանջել միայն իսկական, ռուսական մաքսանանչիկ արճէճ էնիքով,
ՄՈՄԵՐ
ԱՆՈՒՇՕՂ
ԳԷԴԻԿԷ և ԸՆԿ.
Առաջարկվում է որպէս շուտափոյթ, յարմար և ցաւերը չը պատճառող միջոց
ՄԱՅԱՍԻԼԻ ԴԵՄ
Այդ փորձված, բարերար ազդեցութիւն թողնող միջոցը ճանաչված է բժիշկների կողմից որպէս ամենալաւը: ԳԻՆԸ 1 ր. 75 կ.:
Վաճառվում է դեղատներում եւ դեղավաճառ խանութներում:
Ներկայացուցիչ Ռուսաստանում
Պրոֆ. Է. ԻՒՐԳԷՆՍ.
Վոլխոնկա, Մոսկվա
(Մ. 9225) 12—6

Ա/Տ. Յ.Յ.ՏԷՐ-ԳԱՍՊԱՐԵԱՆՑ ԵՒ ԸՆԿ.
Թիֆլիս, Գոլովինսկի, № 23. Հեռախօս 12—67.
ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ ՍՏԱՑՎԱԾ ԵՆ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻՑ
ԷԼԵԿՏՐԱԿԱՆ
ՀՈՎԱՀԱՐ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ (ВЕНТИЛЯТОРЪ), 110, 220, 250
վոլտ, եւ քաղաքային էլեքտր. կայարանին յարմարեցրած:
ՍԱՌՑԱՄԱՆՆԵՐ (ЛЕДНИКЪ) եւ ՊԱՂՊԱՂԱԿԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ (МОРОЖНИЦА)
Ամառվայ շոգերից զովանալու համար անհրաժեշտ է ամեն մէկին ձեռք բերել միմիայն Ա/Տ. ՏԷՐ-ԳԱՍՊԱՐԵԱՆՑԻ և ԸՆԿ. խանութում.
ԳՆԵՐԸ ՄԱՏՉԵԼԻ ԵՆ

ԳԱՅԻԱՆԵԱՆ ԴՊՐՈՅԻ ԸՆԹԱՑԱՒԱՐՏ
ՄԻ ՕՐԻՈՐԴ
ցանկանում է դասեր ունենալ ընտանիքներում կամ ծխական դպրոցներում: Կարող է պատրաստել նաև աշակերտ-աշակերտուհիներ բոլորի միջնակարգ դպրոցների պատրաստական և I դասարանների համար: Համաձայն է նաև օտար քաղաքներ կամ գիւղեր գնալու: Հասցէն՝ տեղեկանալ «Մշակի»
631. դրատնեակից: 3—1

Թիֆլիսի Կենտրոնական Գրամաճառանոցում
վաճառվում են հետեւեալ գրքերը.
Մելիքեան. «Ցունական ազդեցութիւնը հայ երաժշտութեան տեսակների վրա», գ. 75 կ.
Տէր-Աւետիքեան. «Բուտանը», գ. 25 կ.
Հրատ. Բուլղարեանի. «Զօրավարի ընծան», գ. 20 կ.
Տօլստոյ. «Հաջի-Մուրատ», գ. 15 կ.
Փոլ Պոլէնց. «Գիւղացի Բիւանեը», գ. 1 ր. 25 կ.
Զուլերման. «Հոգսը», գ. 45 կ.
Ցակոբեան. «Բանաստեղծութիւնները», գ. 50 կ.
Գոֆման. «Ուլխէ», գ. 40 կ.
Ստացված է Օրմանեանի «Ազգապատումը» 20 և 21 համար: Առանձին համարի գ. 50 կ.
Օտար քաղաքներից դիմել՝ Въ Тифлисъ, Центральная книжная торговля.
630. 1—1

ՄԻ ՆՈՐ ՁԵՌՆԱՐԿ ՀԻՊՆՈՏԻԶՄ ԵՒ ՆՈՐ ՀՈԳԵԲԱՆՈՒԹԻՒՆ
ՍՈՎՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ԱՌԱՆՑ ՈՒՍՈՒՑՉԻ:
ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՇԵՖԵՐԶԵԱՆԻ
Այս նոր ձեռնարկը կոչվում է
«ՄԱՐԴԿԱՑԻՆ ՄՏՔԻ ՔԱՋԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆԸ ԿԱՄ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՀՈԳԵԲԱՆՈՒԹԻՒՆ»
Այս նոր ձեռնարկով ամեն ոք, ով հայերէն լեզուն ծանօթ է, կարող է սովորել հիպնօզացնել, ներշնչել և սովորել նոր-հոգեբանութիւն, և գործադրել նրան իր ամենօրեայ գործերում: Այս նոր Ձեռնարկի արժէքի և ուրիշ բացատրութիւնների համար պէտք դիմել համակով հետեւեալ հասցէով.
Ռուսաստանից—Арутюну Шекержянъ, Вельяминовская ул. № 22 Тифлисъ. Արտասահմանից—Harutun Shekerjian, 22 Weliaminovskaya. Tiflis, Russia.
(Կ.) 193. 25—16

ԱԿՑ. ԸՆԿ. Тифлис. Метал. Заводъ
Ինժենէր Գ. Զ. Եարալեան և Ընկ.
Թիֆլիս, Կվիբիլսկայա, 9, սեփ. տ.
Տնօրէնի տելեֆոն № 9, Կառավարչի բնակարան 14—78.
ԳՈՐԾԱՐԱՆԸ ՍՏԱՆԱՁՆՈՒՄ Է ԼՐԻՒ ՍԱՐՔԱԻՈՐՈՒՄՆ
Դիպլոմ-շարժ-նաթ-էլեքտր. կայարաններ՝ առանձին աւտօմատիկ լարմարութիւններով, որոնք տպատում են կայարանների վերաբերմամբ ունեցածիք հեռագրութիւններից: Ջրհան, սառցային, սառուց պատրաստող, փշրմաքարիչ, ջրաշաղակական կայարանների: Վերանորոգումն և սարքաւորումն ջրադաշնքի, փայտաղոցարանի, բամբակագործ, ձիթհան և ալիւս պատրաստող գործարանների: Կատարելագործված վերելակների՝ մարդկանց և ապրանքների համար: Տաուրցում է—շարժիչներ և մեքենաներ բոլոր տեսակի տեխնիկ. և զիւղատնտես. նպատակների համար: Կաստրում է—ամեն տեսակ կաթսային, կամաքջային և այլ մետաղային աշխատանքներ: Պաստրաստում է—արտասահմանեան ֆիլտրների նորագոյն ձեւերով չքեղ զարդանոցներ, ցանկապատներ, պատշգամբներ, բակեր և այլն: Նախագծեր և նախահաշիւներ բոլոր մասնաւորված աշխատանքների համար:
(Կ.) 175. 25—14
Գործարանը ձուլում է, համաձայն պատուիրողների ուղարկածների, բոլոր տեսակի մասերը, մինչև 250 պուդ մի կողմի մէջ (Обработка) և առանց դրան: Զուգակի, հարթիչ, հարթարանի, տրանսմիսիոնի և այլն: Գինն էժան է:

ՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ
ԻՆԺԵՆԵՐ
Տ. Ա. ԲՈՒԴԱՂԵԱՆԻ
Բագու, Կլանովսկայա փ., տ. Աան-Իզբաշեանցի: Հեռախօս №№ 23-49, 23-50
Առաջարկում է ամբողջ Կովկասի և Պարսկաստանի համար իսկական ԴԻԶԵԼ շարժիչներ (մոտորներ) յայտնի ԿՕԼՕՄԵՆՍԿԻ ընկ. մեքենայագործարանից:
Հօրիզոնական անգլիական շարժիչներ (մոտորներ) «ԿՐՕՍՍԼԷՅ» ընկերութեան մեքենայագործարանից «Դիւրացրած Դիզել» սիստեմի, որ գործ է ածվում նաւթի բոլոր տեսակներով. Նաւթի ծախսն է մի ժամում ամեն մի ձիուին ½ ֆունտ կամ 200 գրամ:
Գազային շարժիչներ, որոնք բանում են թէ բնական և թէ գեներատորային գազով:
Ջրհան և ջրմուղ մեքենաներ (նասոսներ):
Ջրի շարժիչներ (տուրբինաներ):
Սառոյց պատրաստող մեքենաներ «ԴԻՆԱՄՕ» ընկ. գործարանից ամեն տեսակի:
Երկրագործական մեքենաներ՝ լոկոմոբիլներ, ցորեն մաքրող մեքենաներ, արաքտորներ և այլն յայտնի ամենայն ամերիկեան «ԿԷՅՍ» (Case) ընկերութեան գործարանից:
Մեծ ճանապարհի վրա աշխատելու համար ԱՒՏՕՄՕԲԻԼՆԵՐ նոյն ամերիկեան «ԿԷՅՍ» (Case) ընկերութեան գործարանից:
Վերոյիշեալ տեխնիկական գրասենեակը իր վրա է վերցնում զանազան գործարանները սարքել և գործի դնել իր միջոցներով՝ ինժեներներով և վարպետներով:
Դիմել՝ Баку, Техническая Контора Т. А. БУДАГЯНЦЪ.
Արտասահմանից՝ Bacou (Russie) Bureau Technique T. A. Boudaguian, Ingénieur.
(Հ. Կ.) 551. 0—7

Բացված է 6 ամսեայ բաժանորդագրութիւն
(Յուլիս ամսվանից մինչև տարվայ վերջը)
Թ. ՏԱՐԻ 1914 Թ.
ՄԱԽԼԱՍ
Թ. ՏԱՐԻ 1914 Թ.
Գրական-երգիծաբանական պատկերազարդ
ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹԻ
որը լոյս է տեսնում դոյնզդոյն ծաղրանկարներով: Յայտարարութիւններ ընդունվում են ամեն լեզուով:
6 ամսվայ բաժնեգինն է՝ Թիֆլիսում—1 ր. 50 կ., Թիֆլիսից դուրս—1 ր. 75 կ.: Արտասահման—10 ֆր.:
1914 թ. յունվարից լոյս տեսած համարների հետ միասին Թիֆլիսում՝ 3 ր. դուրսը՝ 3 ր. 50 կ.:
Առանձին համարը Թիֆլիսում 7 կ. Թիֆլիսից դուրս 8 կ.:
Հասցէն՝ Тифлисъ, Редакція журнала «МАХЛАСЪ», Петхаинская ул. № 20.
Արտասահմանից՝ Tiflis, Rédaction du journal «MAKHLAS».
Խմբագիր-Հրատարակիչ՝ Տիկ. ՍՍԹԵՆԻԿ ԼԱՇԲԱՐԵԱՆ
(Հ. Հ. Կ.) 584. 6—5

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ, Лорис-Меликовская улица, домъ казенный